

สารบัญ

อนุโมทนา.....	(๑)
ถ้าอยากพ้นวิกฤต ต้องเลิกตีตไลยศาสตร์.....	๓
ไลยศาสตร์คืออะไร.....	๒
พุทธศาสน์ว่าอย่างไร?.....	๖
ชาวพุทธจะปฏิบัติตัวอย่างไร.....	๑๑
เราควรนับถือศาสนาอย่างไร?.....	๑๗
ทำอย่างไรจะพ้นเคราะห์ได้จริง?.....	๒๒
คนไทยกับเทคโนโลยี.....	๒๖
ไทยยังไม่เป็นสังคมผู้ผลิต แต่เป็นสังคมผู้บริโภคเทคโนโลยี.....	๒๖
ไทยมีจุดเริ่มที่ผิด ในการสัมพันธ์กับเทคโนโลยี.....	๓๕
คนไทยยังมองไม่ถึงความหมายของเทคโนโลยี.....	๔๔
คนไทยยังศึกษาไม่ถึงสาระของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.....	๕๔
คนไทยยังใช้เทคโนโลยีแบบไม่ได้คุณค่าในการพัฒนา.....	๕๙

ถ้าอยากพ้นวิกฤต ต้องเลิกคิดไสยศาสตร์*

หลังฉันอาหารเพล ก่อนพระสงฆ์จะอนุโมทนา ตอนนั้น
มาคิดว่าจะพูดธรรมให้ฟังวันละเล็กละน้อย แต่เป็นรายการ
เบ็ดเตล็ด เรียกว่า “บททวนข้อธรรมเบ็ดเตล็ด” นี่ก็อะไรขึ้นได้
ก็พูดไป

สำหรับเพลวันนี้มานึกถึงเรื่องที่พูดเมื่อวาน วานนี้ได้
พูดให้ญาติโยมฟังเกี่ยวกับสถานการณ์ปัจจุบันนี้ ที่บางคน
เรียกว่าเป็น *วิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจ* ผู้คนมีความเดือดร้อน
เพราะปัญหาเรื่องเงินเรื่องทอง

ในสภาพเช่นนี้จะต้องมีการปฏิบัติตัวให้ถูกต้องเพื่อ
จะอยู่ด้วยดี และเพื่อจะแก้ปัญหาให้เสร็จสิ้นไป อาตมาก็เลย
ได้พูดถึงคติอย่างหนึ่ง ในการปฏิบัติต่อปัญหาหรือสถานการณ์
อย่างนี้ว่า

* รายการทบทวนข้อธรรมเบ็ดเตล็ด ภาคเพล วันอาทิตย์ที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๔๐
ณ วัดญาณเวศกวัน

**“คนฉลาดทำเคราะห์ให้เป็นโอกาส
แต่คนประมาททำโอกาสให้เป็นเคราะห์”**

นี่เป็นคติตามหลักพระพุทธศาสนาที่สอนไว้ว่า เมื่อเราประสบสถานการณ์ ไม่ว่าจะดีหรือร้ายก็ตาม ต้องหาประโยชน์จากมันให้ได้ แม้แต่เป็นเคราะห์ก็ต้องทำให้เป็นโอกาส หรือหาประโยชน์จากเคราะห์นั้นให้ได้ คตินี้ถ้าเป็นคนไม่ประมาทและเป็นคนฉลาดก็สามารถทำได้ อย่างน้อยก็ถือเป็นโอกาสที่จะกระตุ้นเตือนให้คนของเราได้สติ แล้วก็มี ความเข้มแข็ง แต่ถ้ามีวเคราะห์ครวญโอดโอยตีโพยตีพายกันอยู่ ก็เสียเวลาเปล่าๆ และเป็นการซ้ำเติมตัวเองด้วย

เมื่อพูดถึงคตินี้ไปแล้วก็มีอาจารย์ที่เป็นผู้ฟังท่านหนึ่ง ตั้งข้อสังเกตขึ้นว่า เมืองไทยเวลานี้คนไม่ค่อยทำเคราะห์ให้เป็นโอกาส แต่เวลามีเคราะห์ก็ไปสะเดาะเคราะห์ อันนี้ก็เป็นสภาพของสังคมไทยอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นข้อที่น่าพิจารณา วันนี้ก็เลยจะพูดเรื่องการสะเดาะเคราะห์

ไสยศาสตร์คืออะไร?

การสะเดาะเคราะห์นี้เป็นวิธีปฏิบัติอย่างหนึ่งเกี่ยวกับความเชื่อถือในเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เรื่องไสยศาสตร์ หรือ

เรื่องอำนาจดลบันดาล ซึ่งเวลานี้แพร่หลายมากในสังคมไทย เราควรจะวิเคราะห์ดูข้อดีข้อเสีย

คนที่สะเดาะเคราะห์นั้น สิ่งที่ได้อย่างหนึ่งก็คือความสบายใจ ทำให้เกิดความอุ่นใจขึ้น หรืออาจจะมีหวัง และคนก็มองว่าการสะเดาะเคราะห์และเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรืออำนาจดลบันดาลทั้งหลายนี้ เป็นเรื่องศาสนา ก็เลยมีผู้พูดกันว่า ศาสนานั้นมีความหมายว่าเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ช่วยปลอบประโลมจิตใจ บำรุงขวัญ มองในแง่นี้ก็เป็นที่ประโยชน์อยู่ แต่ต้องพิจารณาหลายชั้น

เรื่องของไสยศาสตร์ และความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์นี้ ทางพระพุทธศาสนาให้มองในแง่ของการปฏิบัติ คือไม่สนใจในเรื่องที่ว่าจริงหรือไม่จริง คนทั่วไปมักจะเถียงกันในแง่ว่าจริงหรือไม่จริง แต่พระพุทธศาสนาสอนในแง่ว่าความเชื่อและการปฏิบัติในเรื่องจำพวกนี้มีคุณมีโทษอย่างไรมากกว่า เพราะถ้าเถียงกันว่าจริงหรือไม่จริงนี้ไม่รู้จักจบ และไม่มีใครแพ้ชนะเด็ดขาด นอกจากนั้นถึงแม้ถ้าเป็นจริง แต่ถ้ามีโทษมากกว่าคุณ ก็ไม่ควรเอาด้วย

ข้อพิจารณาที่สำคัญก็คือมองในแง่คุณและโทษ ในแง่นี้ทางพระพุทธศาสนาให้มองทุกสิ่งทุกอย่างอย่างเป็นกลางๆ คือมองทั้งแง่ดีและแง่เสีย ทั้งแง่คุณและแง่โทษ

เมื่อเข้าก็ได้พูดถึงเรื่องการอุทธรณ์เทพเจ้าไปนิดหน่อย โดยยกตัวอย่างเรื่องมหาชนมาให้ฟังว่า เมื่อเรือแตกกลางทะเล คนทั้งหลายมัวแต่ร้องไห้คร่ำครวญบ้าง อุทธรณ์ขอให้เทพเจ้าช่วยบ้าง ก็ตายกันหมด แต่มหาชนเอาเวลาระหว่างนั้น มาใช้สติปัญญาพิจารณาแก้ไขสถานการณ์โดยเตรียมตัวให้พร้อมที่จะว่ายน้ำทะเล จึงรอดมาได้

เรื่องไสยศาสตร์ เรื่องความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และเรื่องการอุทธรณ์เทวดานี้ มีประโยชน์อะไรบ้าง

๑. อย่างที่บอกเมื่อกี้ คือช่วยปลอบประโลมใจ บำรุงขวัญ ขณะที่จิตใจกำลังเร่าร้อนกระวนกระวายก็ทำให้สงบลงได้ ในขณะที่ตื่นกลัวหวาดผวาก็อาจจะทำให้นอนหลับลงไปได้แล้วก็อยู่ด้วยความหวัง

๒. ต่อจากปลอบประโลมขวัญก็เกิดกำลังใจ ขณะที่ท้อแท้หดหู่พอทำพิธีแล้วก็อาจจะเกิดกำลังใจขึ้นมาบ้าง

๓. แล้วต่อไปก็คือถ้ามีความเชื่อมากก็อาจจะทำให้เกิดความมั่นใจ เมื่อมั่นใจก็ทำให้เกิดความเข้มแข็ง เช่นมี

ความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เมื่อบูชาแล้วเกิดความมั่นใจก็เข้มแข็งขึ้นมา

ที่ว่ามานี้ก็เป็นประโยชน์ ส่วนที่จะได้ผลสำเร็จจริงหรือไม่ก็เถียงกันไปอย่างที่ว่าเมื่อก็ไม่เด็ดขาด ไม่จะแจ้งลงไป

ที่พูดในแง่ปลอบประโลมใจ บำรุงขวัญ เกิดกำลังใจตลอดจนให้เกิดความมั่นใจนั้น เรามองดูก็เป็นคุณประโยชน์ แต่จะต้องมองอีกด้านหนึ่ง คือด้านเป็นโทษบ้าง

ด้านเป็นโทษ มีอะไรบ้าง คนเราเวลามีทุกข์มีภัยก็แสวงหาหนทางที่จะหลุดพ้นไป มีปัญหาที่หาทางแก้ไข แต่พอเกิดความรู้สึกอุ่นใจสบายใจขึ้นมา ก็ชักจะนอนใจ หรืออาจจะรอคอยด้วยความหวัง ก็เลยไม่ตื่นนอนหวาย ถ้าเป็นอย่างนี้ทำให้เกิดความประมาท นี่เป็นข้อแรกที่ต้องระวัง

ที่นี้การเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ อำนาจดลบันดาล และไสยศาสตร์ มีลักษณะที่ร่วมกันคือ

๑. ใช้ศรัทธา เอาความเชื่อเป็นหลัก คือ ไม่เกิดจากการรู้ความจริง ตัวเราเองไม่รู้ความจริงของเรื่องนั้นสิ่งนั้น

๒. เมื่อเป็นความเชื่อ ก็ต้องพึ่งอาศัยสิ่งที่อยู่นอกตัว คือขึ้นต่ออำนาจดลบันดาล รออำนาจนอกตัว ต้องอาศัยสิ่งภายนอกมาช่วย

๓. สิ่งอื่นหรืออำนาจดลบันดาลภายนอกนั้นมาทำให้เรา โดยเราไม่ต้องทำอะไร และเราทำอะไรไม่ได้

นี่เป็นจุดที่สำคัญ เรามองไม่เห็นกระบวนการของความ เป็นเหตุเป็นผลว่ามันสำเร็จได้อย่างไร เมื่อเราเชื่ออย่างนี้แล้ว เราอาจจะเกิดกำลังใจ เกิดความมุ่งมั่น ปลอดภัย ปลอดภัยแล้วเราก็กินสบายใจ สบายใจแล้วก็ไม่ตื่นนอนหวาย

ที่นี้โทษก็เกิดขึ้น ตอนที่ว่ามุ่งมั่น สบายใจนั้น ความมุ่งมั่น สบายใจไม่ได้เกิดจากการรู้เห็นชัดๆ ว่ามันจะสำเร็จได้ อย่างไร เพียงแต่เชื่อว่าจะสำเร็จ ตัวเองก็ทำอะไรไม่ได้ ก็ได้แต่รอ ก็เลยไม่ตื่นนอนหวาย เมื่อไม่ได้แก้ไขปัญหา ต่อไปปัญหานั้นก็อาจจะร้ายแรงขึ้นมา อย่างน้อยก็อันตรายเพราะ ตัวเองไม่รู้ และมันไม่ได้อยู่ในอำนาจของตัวเอง

พุทธศาสน์ว่าอย่างไร?

ตอนนี้ก็มาพิจารณาหลักการในทางพุทธศาสนาโดย มองเทียบจากข้อเสียของไสยศาสตร์

หนึ่ง เราควรจะทำกรให้สำเร็จผลที่ต้องการด้วยความเพียรพยายามของตนเอง คือ ให้สำเร็จด้วยการกระทำ เมื่อสิ่งนั้นสำเร็จด้วยการกระทำของเรา เราจะเห็นเหตุเห็นผล

จะแจ้ง คือมองเห็นความเป็นเหตุเป็นผลในการกระทำกับผล
ที่สำเร็จตามมา ไม่เหมือนกับผลที่เกิดจากผู้อื่นทำให้ และผู้
อื่นที่ว่านั้นเป็นอำนาจเร้นลับที่เราไม่เห็นเลย ไม่สามารถรู้
จะแจ้งลงไปว่าผลจะเกิดหรือไม่เกิด ได้แต่เชื่อได้แต่รอไป
ฉะนั้น การเชื่อในการกระทำนี้เด็ดขาดกว่า นี่หนึ่งแล้ว

สอง คนที่ไปหวังพึ่งสิ่งภายนอกดลบันดาลหรือทำให้
นั้นไม่พัฒนาตนเอง เพราะไปฝากให้ท่านทำให้แล้ว ก็รอช้
ปัญหานั้นตัวเองไม่ได้คิดแก้ไข รอผลดลบันดาลให้ ตัวเองไม่
ได้คิดไม่ได้ทำก็ไม่ได้พัฒนาตนเอง

คนเรานี้จะพัฒนามีความเก่งกล้าสามารถขึ้นได้ ก็
ด้วยการที่ว่า ได้ฝึกได้หัดได้ทดลองได้ทำได้คิด เมื่อปล่อย
ปัญหาให้อำนาจภายนอกช่วยไปแล้ว ไม่ได้คิดไม่ได้แก้ไข มัว
ไปหวังพึ่งท่านอยู่ ตัวเองก็ไม่พัฒนา สติปัญญาความ
สามารถในการกระทำก็ไม่ได้ฝึกปรือ ก็เลยไม่มีอะไรดีขึ้นใน
ตนเอง เสียสองแล้วคือไม่มีการพัฒนาตนเอง

สาม การที่จะสำเร็จหรือไม่ ขึ้นต่ออำนาจภายนอกที่
เรามองไม่เห็นนั้น เราไม่เป็นตัวของตัวเอง ไม่เป็นอิสระ ขาด
อิสรภาพ หมดอิสรภาพ พึ่งตนเองไม่ได้ นี่ประการที่สาม

การพัฒนาตนเองจะมาสัมพันธ์กับการพึ่งตนเองได้ เมื่อเราพัฒนาตนเองฝึกปรือตนเอง ต่อไปเราก็สามารถพึ่งตัวเองได้ เป็นอิสระแก่ตัวเอง พระพุทธศาสนานั้นมีลักษณะสำคัญอย่างหนึ่ง คือ พระพุทธเจ้าทรงสอนให้ลูกศิษย์สามารถพึ่งตนเองได้ ไม่ยอมให้มามัวรอพึ่งแม่แต่พระองค์เอง พระองค์ต้องการให้ทุกคนเป็นอิสระ ให้เขาพึ่งตนเองได้ ไม่ต้องมาขึ้นต่อพระองค์ พระพุทธเจ้าช่วยคนให้เขาพึ่งตัวเองได้ ทรงช่วยให้เขาเข้มแข็ง ไม่ใช่ช่วยให้เขาอ่อนแอแล้วได้ แต่คอยรอให้พระองค์ช่วย และ

สี ที่พูดไปแล้วก็คือทำให้เกิดความประมาท เพราะไปรอหวังพึ่ง รอให้ท่านช่วย เราก็ปล่อยเวลาไปไม่ได้ทำอะไร มัวแต่อุ่นใจเลยไม่ลุกขึ้นดิ้นรนชวนขายแก้ไขปัญหา

สำหรับข้อเสียนี้ เมื่อ

- มองในแง่แต่ละคน เฉพาะหน้าก็ปล่อยปละละเลย ทำให้ปัญหาหมักหมมไม่ได้แก้ ในระยะยาว ถ้าเคยตัวอย่างนี้ก็เลยมีนิสัยไม่ดิ้นรนชวนขาย ชอบรอหวังพึ่ง อยู่ด้วยความหวัง เรียกว่ามีนิสัยประมาท
- มองในแง่สังคม เมื่อคนทั่วไปเชื่อกันอย่างนี้ ก็ไม่มีการดิ้นรนชวนขายแก้ไขปัญหาและทำการสร้าง

สวรรค์ ผู้สังคมที่เขามีความเดือดร้อนไม่มีใครช่วย
เหลือเลยก็ไม่ได้ สังคมแบบนั้น เมื่อถูกภัยบีบคั้น
คุกคาม แล้วหาทางแก้ไขตัวเอง ดิ้นรนไปมากก็ทำให้
เจริญเข้มแข็งขึ้นมาได้ ในแง่นี้นับว่าเป็นโทษมาก
ที่นี้เราก็ดูว่าโทษกับคุณนี้คุ้มกันไหม เมื่อมองใน
ระยะยาวและในแง่สังคมส่วนรวม แม้แต่ถ้ามันจะได้ผลจริง
บ้าง ก็ไม่คุ้ม เพราะฉะนั้น ในทางพระพุทธศาสนาท่านจึงวาง
หลักการไว้ว่า

หนึ่ง ให้ทำการให้สำเร็จด้วยความเพียรของตัวเอง
ตามเหตุตามผล

สอง ให้ใช้เรื่อนั้น ปัญหานั้น สิ่งที่ต้องทำ หรือสิ่งที่
ต้องเผชิญนั้นเป็นเครื่องมือหรือเป็นเวทีในการฝึกฝนพัฒนา
ตนเอง คนเราจะต้องศึกษา ต้องเรียนรู้พัฒนาตนเอง จะได้มี
ชีวิตที่ดีงามยิ่งขึ้น ถ้ามองในแง่ชีวิตคน ชีวิตก็จะดีขึ้น มองใน
แง่สังคม สังคมก็เจริญก้าวหน้าพัฒนาขึ้น

สาม อย่างที่ว่าแล้ว ให้รู้จักพึ่งตนเอง จะได้มีอิสรภาพ
และพึ่งตนเองได้

สี่ ให้ตั้งอยู่ในความไม่ประมาท ไม่ต้องรอให้มีอะไร
มากระตุ้น หรือมีภัยมาบีบคั้นคุกคาม เราก็ลุกขึ้นกระตือรือร้น
ชวนชวาย ไม่ประมาทอยู่เสมอ

ความไม่ประมาทนี้สำคัญมาก ในพระพุทธศาสนา
พระพุทธเจ้าทรงเน้นเป็นอย่างยิ่ง แม้แต่จะบรินิพพานก็ตรัสว่า
“เธอทั้งหลายจงยังประโยชน์ตน ประโยชน์ผู้อื่น ให้
สำเร็จด้วยความไม่ประมาท”

พูดง่าย ๆ ว่า *จงยังความไม่ประมาทให้ถึงพร้อม*

เพราะฉะนั้น ในพระพุทธศาสนา เรื่องของการพึ่ง
อำนาจดลบันดาลภายนอก หรือลัทธิหรือผลดลบันดาลทั้ง
หลาย ไม่ว่าจะ เป็นไสยศาสตร์ หรือการพึ่งอำนาจเทพเจ้า
อะไรก็ตาม พระพุทธศาสนาจึงไม่สนับสนุน ไม่ใช่ที่ท่านว่า
ไม่จริง แต่โทษมันมากกว่าคุณ มันทำให้เสียหลักสี่ประการที่
ว่านี้ ถ้าใครจะถามเรา ก็บอกได้เลยว่ามันขัดหลักพุทธ
ศาสนา ๔ ประการ

๑. ขัดหลักการกระทำการให้สำเร็จด้วยความเพียร
พยายาม ตามเหตุตามผล
๒. ขัดหลักการฝึกฝนพัฒนาตนเอง
๓. ขัดหลักการพึ่งตนเองและมีอิสรภาพ

๔. ขัดหลักความไม่ประมาท

การเชื่อถือนวนวายกับสิ่งเหล่านี้ทำให้คนหลงเพลิน คอยรอ และก็อาจจะงอมืองอเท้าไม่ทำอะไร ทำให้ปล่อย ปล่อยให้กิจที่ควรทำ แล้วก็ทำให้ตกอยู่ในความเสื่อม ชีวิต และสังคมแบบนี้จะเสี่ยงต่อความเสื่อมและภัยอันตราย เพราะฉะนั้น เราจะต้องปฏิบัติตามหลักพระพุทธศาสนาที่ พระพุทธเจ้าทรงสอนไว้ โดยทำตามหลัก ๔ ประการที่กล่าวมา

ชาวพุทธจะปฏิบัติได้อย่างไร?

นี่สำหรับคนทั่วไป ก่อนจะเข้าถึงหลักการของพระพุทธศาสนา นั้น เราต้องยอมรับความจริงว่า คนก็ยังมี ความอ่อนแอ คนจำนวนมากยังอ่อนแอมาก บางคนแม้ที่ว่ามี ปัญญา นี้กว่าตัวเองเป็นคนมีปัญญาแต่ไม่ใช่มีปัญญาจริง คือยังไม่ได้มีความรู้ความเห็นความเข้าใจจริง และจิตใจก็ไม่ หนักแน่น ไม่มีสมาธิ เวลาเกิดเหตุร้ายภัยอันตรายชนิดเฉพาะ หน้าปัจจุบันทันด่วน บางที่ตั้งจิตตั้งใจไม่ทัน เป็นนักคิด ชอบ คิดชอบใช้ปัญญา แต่บางทีไปแพ้คนที่เชื่อมั่นในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ก็ได้ เชื่อใหม่ ทำไม่จึงแพ้ ก็เพราะว่าจิตใจฟุ้งซ่านและยังมึน ความอ่อนแออยู่ในตัว พอประสบเหตุร้ายตั้งจิตตั้งใจไม่ทัน

ตั้งสติไม่ทัน สมาธิไม่มา ถูกความหวาดกลัวครอบงำลงไปถึง
จิตไร้สำนึก มันเลยขั้นที่จะนึกจะคิดแล้ว จิตใจเตลิดเปิดเปิง
ขวัญหาย ใจไม่อยู่กับเนื้อกับตัว คิดอะไรไม่ได้ ทำอะไรไม่ถูก
กลับไปแพ้นคนที่เขามีสติปัญญาน้อยกว่า ที่เชื่อมั่นในสิ่งศักดิ์สิทธิ์

อันนี้แหละส่วนที่เป็นประโยชน์ของความเชื่อในสิ่ง
ศักดิ์สิทธิ์ อย่างที่บอกเมื่อก็คือมันเกิดเป็นความมั่นใจ มั่นใจ
แล้วก็ทำให้จิตรวมตัว คนที่มีความเชื่อยึดในอะไรสักอย่าง
หนึ่ง แม้แต่ขิง ข่า ตะไคร้ ใบมะกรูด พอเกิดเหตุร้ายปัจจุบัน
ทันด่วน ชนิดตั้งสติไม่ทันนี่ เพราะความที่เชื่อมั่นในสิ่งนั้นจิต
ก็รวมได้ จิตตั้งมั่นอยู่กับสิ่งนั้นมันก็ไม่เลยไม่เตลิดเปิดเปิง ไม่
ขวัญหนี พอตั้งสติได้ ใจอยู่กับตัว จิตใจมันอยู่ ก็คิดอะไรได้
ก็เข้มแข็ง ก็ไม่เสียหลัก ทำให้ทำการต่าง ๆ ตั้งตัวอยู่ได้

แต่ส่วนคนที่ว่าไม่เชื่ออะไรเลย ทำเป็นว่าเป็นคนมี
ปัญญา แต่ใจก็ไม่มั่นคงแข็งแรง พอเจอเหตุร้ายอย่างนี้ตั้งสติ
ไม่ทัน ใจไม่รวม ไม่มีสมาธิอย่างที่ว่าไปแล้ว เตลิดเปิดเปิง ใจ
ไม่รู้ไปไหนเลย ทำอะไรไม่ถูกสักอย่าง เสียหลักเลย เลยกลับ
แย่ เพราะฉะนั้นจึงต้องไม่ประมาทในเรื่องนี้ด้วย

เพราะฉะนั้น สำหรับคนที่ยังอ่อนแออยู่เนี่ย ท่านก็เลย
ยอมให้ในขั้นเบื้องต้น แต่ต้องไม่ให้เสียหลัก คือเมื่ออาศัย

ความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้นพอให้ใจอยู่กับตัวแล้ว จะต้องต่อ ด้วยความไม่ประมาท ต้องต่อด้วยการกระทำความเพียร พยายาม ไม่ใช่เชื่อแล้วก็ไปฝากความหวังไว้มั่วรอพึ่งสิ่งเหล่า นั้น ถ้าอย่างนั้นก็เสียหลัก เป็นการผิดพลาดความไม่ประมาท แล้วก็ผิดพลาดการเพียรพยายามกระทำทำให้สำเร็จ นี่เป็น จุดสำคัญ

ตอนที่คนยังอ่อนแอ ยังมีจิตใจไม่มั่นคง มีปัญญาชนิด ที่ไม่แท้ไม่จริง คือยังไม่รู้จริง ท่านก็ยอมให้อาศัยความศักดิ์ สิทธิ์ได้บ้าง แต่ท่านให้อาความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์มาไว้ที่พระ รัตนตรัยเสีย จะได้เป็นทางเชื่อมให้เดินหน้าเข้าสู่ทางต่อไปได้ พอเชื่อพระรัตนตรัย มั่นใจแล้ว พระรัตนตรัยจะจูงเราขึ้นไป

ศาสนานั้นมีความหมายอย่างหนึ่งที่ว่าไปแล้ว คือ คนทั่วไปจะมองว่าศาสนาเป็นที่พึ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ เป็นเครื่อง ช่วยปลดอบประโลมจิตใจ บำรุงขวัญ ทำให้สบายใจ แต่จุดนี้ เป็นจุดที่อันตรายด้วย ถ้าเราไปมองว่าศาสนาเป็นแค่นี้ละก็ ใช้ ไม่ได้ ผิด ศาสนาถ้าเป็นแค่นี้ละก็ จะมีคุณเพียงส่วนหนึ่ง แต่ อาจจะมีโทษมากมาย

เพราะฉะนั้น ที่ว่าศาสนาเป็นที่พึ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจนั้น ต้องแบ่งเป็น ๒ แบบ คือ

แบบหนึ่ง เป็นที่พึ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ชนิดที่เหนี่ยวแล้วดิ่งลง หมายความว่าดิ่งให้หมกให้จมอยู่กับการหวังพึ่งสิ่งเหล่านั้นเรื่อยไป เลยเกาะเพลินอยู่นั่นเอง ไม่ต้องคิดเพียรพยายามทำอะไร ก็วนเวียนอยู่แค่นั้น พฤติกรรม จิตใจ และปัญญาก็ไม่เจริญ ไม่ได้ฝึกบรื้อมพัฒนาตนเอง

อีกแบบหนึ่ง เป็นที่พึ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ แต่เหนี่ยวแล้วดิ่งขึ้น คือเหนี่ยวพอให้เป็นที่เกาะผ่านเท่านั้น ในเมื่อคนเขายังไม่เข้มแข็ง ไม่แข็งแรง เหมือนยังว่ายน้ำไม่เป็น พอได้ที่เกาะไว้ก่อน แต่ตัวศาสนาเองอยู่เลยจากนั้นไป ต่อจากนั้นจะต้องช่วยให้เขาเข้มแข็งขึ้นแล้วให้เขาเดินหน้าต่อไปสู่ศาสนาที่แท้จริง ไม่ใช่จมวนอยู่แค่นั้น

พระพุทธศาสนายอมให้ในแง่ที่สอง ถ้าเราบอกว่าพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาคือเป็นที่พึ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ พุดแค่นี้ไม่ได้ ไม่ถูก เพราะตัวพระพุทธศาสนาอยู่ที่การพัฒนาชีวิตของเราให้ดีขึ้น ฉะนั้นการที่ยึดเหนี่ยวก็เป็นเพียงได้อาศัยเพื่อจะเหนี่ยวแล้วดิ่งขึ้นไป เพื่อจะเดินหน้าต่อไปในการที่จะพัฒนาชีวิตของเราให้ดีขึ้น ทั้งด้านพฤติกรรม กายวาจา ทั้งด้านจิตใจ และในด้านปัญญา

ยึดถือแล้ว → ปลอบใจ → สบายใจอยู่ใจ → นอนใจ → รอให้ท่ามหันตาลให้
= **ทางตัน มีโทษมาก**

ยึดถือแล้ว → รวมใจได้ → เกิดกำลังใจ → มั่นใจ → ทำการอย่างเข้มแข็งยิ่งขึ้นไป
= **มีทางเดินต่อ พอรับได้**

อย่างไรก็ตาม แม้แต่การเชื่อหรือนับถือแบบหลังที่
พอยังรับได้ ก็ยังไม่ปลอดภัย นอกจากง่อนแง่นแล้ว เพราะ
กำลังใจกำลังศรัทธาเกิดจากความเชื่อ ไม่ใช่เกิดจากปัญญา
รู้ความจริง จึงอาจจะถูกความเชื่อจูงให้กำลังเข้มแข็งใน
ทางที่จะทำสิ่งที่ผิดให้รุนแรง กลับมีโทษมากยิ่งขึ้นไปอีก

สำหรับคนที่ยังอ่อนแอ เมื่อยังหวังพึ่งสิ่งศักดิ์สิทธิ์
หรือยังต้องอาศัยสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ท่านเอาความศักดิ์สิทธิ์มาไว้ที่
พระรัตนตรัย

ก) เพื่อจะได้กั้นกรองจำกัดไว้ไม่ให้ผู้คนถูกจูงเขว
ออกนอกกลุ่มออกทางไปกันใหญ่ เพราะลัทธิศาสนาแบบไสย-
ศาสตร์มากมายเป็นเรื่องสนองกิเลส ทั้งโลภะและโทสะของ
คน พาคนให้ยุ่งวุ่นวายอยู่กับกิเลสเหล่านั้น อย่างน้อยก็รังไว้
ไม่ให้ถูกดึงลงไปหลงจมวนเวียนแช่อยู่ในโมหะ

ข) เพื่อทำความศักดิ์สิทธิ์นั้นเองให้ประณีต ให้สูง ให้
ดีงามขึ้นไป ไม่ให้ความศักดิ์สิทธิ์อยู่กับอำนาจศักดานุภาพ

หรืออิทธิพลความยิ่งใหญ่ที่จะดลบันดาลแบบวูบวาบไม่
ยั่งยืน แต่ให้ความศักดิ์สิทธิ์เกิดจากคุณานุภาพ คืออำนาจ
ความบริสุทธิ์และคุณธรรม ประกอบด้วยพระปัญญาคุณ
พระวิสุทธิคุณ และพระมหากรุณาคุณ ที่เป็นของยั่งยืน

ค) เพื่อจะได้เป็นการสะดวกที่จะดึงคนทั้งหลายที่มามี
พียงนั้น ให้ก้าวต่อสูงขึ้นไปสู่การพัฒนาชีวิตด้วยศีล สมาธิ
และปัญญา จนลู่ถึงวิมุตติ ในที่สุด

เพราะฉะนั้นจะต้องเข้าใจว่า การยึดเหนี่ยวเป็นเพียง
จุดเริ่มต้นเท่านั้น ไม่ใช่ยึดเหนี่ยวแล้วก็เลยจมเพลिनวนเวียน
อยู่แค่นั้น จุดสำคัญอยู่ที่เหนี่ยวแล้วตั้งขึ้น แล้วให้เดินหน้าต่อ
ไปด้วย ตรงนี้แหละที่เป็นลักษณะสำคัญ พระพุทธศาสนา
เน้นตรงนั้น

ความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้นโบราณเขามีอยู่แล้วก่อน
พุทธศาสนา ถ้าศาสนาเป็นได้แค่ที่พึ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ก็ไม่
จำเป็นต้องเกิดพุทธศาสนา เพราะคนอื่นเดียวเขามีที่พึ่งที่ยึด
เหนี่ยวจิตใจ มีเทวดาให้นับถือเยอะแยะ มีแม้แต่พระพรหมที่
ว่าดลบันดาลทุกอย่างได้ จนคนพากันเชื่อในพรหมลิขิต

การที่พระพุทธศาสนาเกิดขึ้น ก็เพราะศาสนาก่อนนั้น
มักเป็นที่พึ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ชนิดเหนี่ยวแล้วดิ่งลง ให้หลง

ให้จมให้หมกอยู่ในการพึ่งพาอำนาจภายนอก รอดผลดลบันดาล พระพุทธศาสนาก็เลยเกิดขึ้นมาแก้ไข โดยมาเหนี่ยวแล้วดึงขึ้น เพื่อจะให้ประชาชนได้พัฒนาในเรื่องความประพฤติ ทั้งกาย วาจา แล้วก็พัฒนาจิตใจ และพัฒนาปัญญา ให้พึ่งตนเองได้ดีขึ้นจนเป็นอิสระต่อไป อันนี้จึงจะเป็นประโยชน์ที่แท้จริงของพระพุทธศาสนา

ชาวพุทธเรานับถือพระพุทธศาสนา ไม่ใช่เอาแค่ว่ายึดเหนี่ยวจิตใจ ให้สบายแล้วก็จบ แต่ต้องเอามาใช้ปฏิบัติ เอามาใช้พัฒนาชีวิตของเราให้ดีขึ้น ทั้งกายวาจาและจิตใจ พร้อมทั้งปัญญา ให้ดีขึ้นไปเรื่อยๆ เพราะในที่สุดเราต้องเป็นอิสระพึ่งตนเองได้

เราควรนับถือศาสนาอย่างไร?

การที่ศาสนาเป็นที่พึ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจอย่างเดียวนั้น ไม่ปลอดภัย อย่างที่ว่ามีคุณนิตน้อยแต่มีโทษมากมาย แม้แต่ความมั่นใจที่เกิดจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ก็เป็นความมั่นใจที่ไม่เด็ดขาด ยังอ่อนแอและมีภัย

ความมั่นใจนั้นมี ๒ แบบ คือ

๑. ความมั่นใจด้วยศรัทธาคือความเชื่อต่อสิ่งภายนอก

๒. ความมั่นใจด้วยปัญญาของตนเองที่รู้ความจริง
ความมั่นใจที่เกิดจากศรัทธานั้นก็แข็งแรงมาก บางที
แข็งไม่ลืมหูลืมตา จนถูกเขาจู่เขาไปรบราฆ่าฟันกัน แต่เป็น
การเชื่อต่อสิ่งภายนอกมาช่วยทำให้ ไม่ใช่ตัวเราทำเอง ต่าง
กับมั่นใจด้วยปัญญาที่เรามองเห็นความจริง เราทำเองได้ อัน
นี้เทียบได้กับความมั่นใจของคนตาบอดหรืออย่างน้อยความ
มั่นใจของคนที่หลับตา กับความมั่นใจของคนที่ลืมหูลืมตาหรือตาดี

*ความมั่นใจของคนที่ศรัทธา ก็เหมือนความมั่นใจของคน
ตาบอดหรือหลับตา* มีราวมีที่เกาะ ก็เกิดความมั่นใจว่า ใ้เรา
ได้ที่เกาะแล้ว เราจะไปได้ มั่นใจอันนี้ แต่มองไม่เห็นว่รอบ
นอกข้างๆตัว และข้างๆรานั้นมีอะไร มองไม่รู้เรื่อง แต่ได้
ความมั่นใจขึ้นมาว่าเราอาศัยราวนี้จะเดินไปถึงที่หมายได้
หรือมั่นใจว่ามีท่านผู้มีกำลังมาช่วยอยู่ ท่านจะช่วยพาเราไป
แต่ไม่เป็นตัวของตัวเอง แต่ถ้าเป็น*ความมั่นใจด้วยปัญญา จะ
เป็นความมั่นใจของคนตาดีหรือลืมหูลืมตา* ซึ่งมองเห็นหมด อะไร
เป็นอะไร จะสำเร็จได้อย่างไร ตัวเองจะต้องทำอะไร ตรงไหน
ที่ใด เห็นโล่งไปตลอด

เพราะฉะนั้นในพระพุทธรูปศาสนานี้เบื้องต้นแรกท่านก็
ยอมให้มั่นใจด้วยศรัทธาแต่ต้องมีปัญญาประกอบให้เห็น

เหตุเห็นผล แล้วสุดท้ายต้องพัฒนาให้เป็นความมั่นใจด้วย ปัญญา คือด้วยการที่ตัวเองรู้เข้าใจความจริง มองเห็นเหตุผล ในสิ่งนั้นแล้วทำด้วยตนเองได้

ด้วยเหตุนี้ พระพุทธศาสนาจึงสอนหลักการไว้หลาย ขั้นหลายตอน ชาวพุทธจะต้องพยายามศึกษาให้เข้าใจและ ปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านี้ให้ถูกต้อง ความเชื่อถือในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เรื่องไสยศาสตร์ผีสงเทวดาอะไรต่ออะไรนี้ ถ้ายังถืออยู่ ก็ เอาเพียงว่าช่วยให้มั่นใจ จิตใจรวมได้ ในขณะที่เรายังอ่อนแอ อยู่ เอามาเป็นขั้นต้นในการเกาะให้ทรงตัวตั้งตัวอยู่ได้ก่อน แต่จะหยุดอยู่แค่นั้นเท่านั้นไม่ได้ ต้องก้าวต่อไป ถึงแม้ถ้าเชื่อ สิ่งเหล่านั้นก็อย่าให้เสียหลัก ๔ ประการที่ว่าไปแล้ว

อย่าให้เสียหลักที่ **หนึ่ง** คือการกระทำด้วยความ เพียรพยายามของตน คือเชื่อแล้วจะต้องให้เข้มแข็งในการ กระทำยิ่งขึ้น อย่าไปเชื่อแล้วก็เลยสบายใจนอนใจว่าท่านจะ ทำให้ บันดาลให้ แล้วก็นอนรอ อย่างนี้ผิดหลัก ท่านเรียกว่า ผิดหลักกรรม หลุดจากพระพุทธศาสนาเลย

อย่าให้เสียหลักที่ **สอง** คือจะต้องไม่ให้ผิดหลักฝึกฝน พัฒนาตนเอง จะต้องคิดต้องพิจารณาต้องหาทางแก้ปัญหา ฝึกปรือตัวเองให้เข้มแข็ง ทำอะไรต่ออะไรให้เก่งให้ดียิ่งขึ้น

อย่าให้เสียหลักที่ **สาม** คือต้องให้เป็นอิสระพึ่งตนเองได้ ไม่ใช่ไปฝากความหวังให้ท่านช่วยแล้วแต่ท่าน หมดอิสรภาพของตัวเอง

แล้วก็อย่าให้เสียหลักที่ **สี่** คือต้องไม่ให้ผิดหลักความไม่ประมาท ถ้าไปประมาทเสีย ปล่อยปละละเลย ให้เวลาผ่านไปเปล่า ๆ ผิดแน่ ๆ

เป็นอันว่า ถ้าเชื่อก็อย่าให้ผิดหลัก ๔ ประการนี้ แล้วก็อาศัยพอให้เกิดกำลังใจมั่นคง แล้วก้าวต่อไป ถ้าตัวเองพัฒนาต่อไปแล้วก็จะพ้นจากสิ่งเหล่านี้เอง เมื่อเราเข้มแข็งยิ่งขึ้น ต่อไปเราก็ไม่ต้องอาศัย แล้วเราจะพ้นจากความมั่นใจแบบคนตาบอดหรือคนหลับตา ไปสู่ความมั่นใจของคนที่มีสติหรือตาดี คือมั่นใจด้วยปัญญา ไม่ใช่เพียงด้วยศรัทธา

พระพุทธเจ้าที่ทรงสำเร็จบรรลุปริญาณนั้น ทรงผ่านมาแล้วอย่างหนักหนา ทั้งโชคและเคราะห์ ถึงคราวโชคพระองค์ก็ใช้มันเป็นปัจจัยในการทำประโยชน์ทำความดียิ่งขึ้นไป ถึงคราวเคราะห์ พระองค์ก็ไม่หนี ทรงเผชิญเคราะห์และจัดการกับเคราะห์ แก้ไขผันแปรมัน พระองค์จึงมีพระบารมีแก่กล้าขึ้นมา พระองค์บำเพ็ญบารมีมากมายจากการจัดการกับเคราะห์นี้แหละ แล้วทำไมชาวพุทธ ลูกศิษย์พระพุทธเจ้า

จะคอยรอเอาแต่โชค พอเจอเคราะห์ก็จะหนีอย่างเดียว ไม่รู้จักจัดการเอาประโยชน์จากเคราะห์ และใช้เคราะห์เป็นที่พัฒนาบารมีของตนบ้าง

คนนับถือศาสนาแบบไสยศาสตร์เพื่อขอให้ช่วยบันดาลให้มีโชคดีหนีเคราะห์ร้าย เวลามานับถือพระพุทธศาสนาก็เลยจะนับถือแบบนั้น เอาแค่นั้น เรียกว่าไม่พัฒนาการนับถือศาสนาหรือเลยพลอยทำให้พระพุทธศาสนามีความหมายแค่นั้น

คนจำนวนมากนับถือศาสนาเพียงเพื่อหวังจะหนีเคราะห์และขอโชค แต่ชาวพุทธแท้ นับถือศาสนาเพื่อช่วยให้เราพัฒนาความสามารถที่จะเปลี่ยนเคราะห์ให้เป็นโชค

พระพุทธศาสนามิใช่มีไว้เพื่อให้เราขอโชคและขอให้ช่วยหนีเคราะห์ แต่ประโยชน์ที่เราควรจะได้จากพระพุทธศาสนาก็คือความสามารถที่จะชนะเคราะห์และสร้างโชค ท่านสอนให้เรารู้จักเผชิญ และจัดการกับเคราะห์ เพื่อให้ตัวเองพัฒนาดีขึ้น และรู้จักใช้โชคให้นำโชคอื่นๆ ขึ้นไปด้วย ไม่ใช่เอาแต่จะหนีเคราะห์ กลายเป็นคนอ่อนแอ จะถอยอยู่เรื่อยแล้วเวลามีโชคก็หลงระเริงเพลิดเพลินจนโชคหมดหายกลายเป็นเคราะห์ ไม่รู้จักพัฒนาโชคต่อไป

ทำอย่างไรจะพ้นเคราะห์ได้จริง?

คนไทยเรานี้ เวลาเกิดสถานการณ์ต่างๆ ที่เป็นเหตุร้าย ก็จะมีคนหลายระดับ เราจะต้องเห็นใจกัน คนที่ยังมีจิตใจอ่อนแอเราก็ให้โอกาสเขาบ้าง การโอดโอยโวยวายคร่ำครวญจะมีบ้าง เราก็เห็นใจและรู้ทัน อย่าไปนึกอะไรมาก ฟังเขาไป เขาจะด่าจะว่า ก็ฟังได้ ยิ่งถ้าเป็นผู้นำเป็นผู้บริหาร ก็ยิ่งต้องอดทน ต้องให้เขาระบาย ไม่ไปต่อล้อต่อเถียง แล้วก็ปลอบโยนให้สติเขาดีๆ ตามเหตุตามผล แม้แต่เทวดา ก็ยังต้องยอมให้โอกาสคน อย่างที่ว่าฝนตกก็แห้ง ฝนแล้งก็ดำ

ขอแต่ว่า เมื่อโอดครวญกันแล้วก็อย่าไปจบไปหยุดอยู่แค่นั้น ต้องผ่านขั้นนี้ไป พอระบายอารมณ์แล้ว ก็ตั้งสติสงบ แล้วรีบหันมาทำการแก้ไขด้วยปัญญา แล้วเอาเหตุการณ์ร้ายหรือปัญหามาใช้ให้เป็นประโยชน์ ปัญหาจะต้องใช้เป็นเวทีพัฒนาปัญญา คือปัญหาเกิดขึ้นแล้ว ถ้าเราใช้ความคิดพิจารณาค้นหาเหตุปัจจัยและหาทางแก้ไข เราจะพลิกปัญหาให้เป็นปัญญา เปลี่ยนอักษรตัวเดียวจากปัญหาก็เป็นปัญญาไป

คนที่เก่งนั้นเขาเปลี่ยนปัญหาให้เป็นปัญญา และใช้ปัญหาเป็นเวทีพัฒนาปัญญา แล้วก็เปลี่ยนเคราะห์ให้เป็น

โอกาส เวลาทุกขั้ยากนี้เป็นประโยชน์มาก เวลาสุขสำราญต่างหากที่มักทำให้มัวเมาประมาท พระพุทธศาสนาสอนว่า ถ้าความรุ่งเรืองความสำเร็จเกิดขึ้น อย่ามัวเมา ต้องใช้มันให้เป็นประโยชน์ เอามันเป็นปัจจัยในการสร้างสรรค์ยิ่งขึ้นไป

คราวเคราะห์มัวครวญ ยามโชคก็หลง เออแต่หนีเคราะห์ และคอยโชค คนอย่างนี้เคราะห์เรียกหา แต่คนเป็นมหาบุรุษได้ด้วยการมันเคราะห์ให้เป็นโชค และมันโชคให้แต่ประโยชน์สุข

ในด้านนี้ สังคมไทยเราอาจจะพลาดไปแล้ว เมื่อตอนเราฟังเพลง สบาย มีพรั่งพร้อม แทนที่เราจะเอามันเป็นปัจจัยในการสร้างสรรค์ เรากลับไปหลงระเหิง มัวเมา ประมาท นี่ท่านเรียกว่า ทำโอกาสให้เป็นเคราะห์ แทนที่จะใช้โอกาสนั้นในการสร้างสรรค์ยิ่งขึ้นไป

ทีนี้ถึงเวลานี้เราแยกลงไปเป็นเคราะห์แล้ว ถ้ามัวไปตีออกชกหัว เศร้าโศก โอดครวญ ก็กลายเป็นซ้ำเติมตัวเอง เคราะห์หนักเข้าไปอีก ถ้ามีสติปัญญา ตอนนี้ได้สติ แล้วใช้ปัญญา ก็ทำเคราะห์ให้เป็นโอกาสเสีย เพราะคราวทุกขั้ยากเดือดร้อนนี้แหละ มักเป็นเวลาที่ดีที่สุด คนที่จะเจริญก้าวหน้าได้โดยมากต้องเจอปัญหา จะได้ฝึกตัวเองให้เข้มแข็ง แล้ว *เคราะห์นี้ก็ช่วยให้ทั้งสังคมทั้งชีวิตคนประสบความสำเร็จมากมาย*

จากการเจอเคราะห์เจอปัญหาแล้ว ถ้าเราตั้งตัวดี มีท่าทีถูกต้อง เราก็จะมีความเข้มแข็ง พยายามต่อสู้ดิ้นรน ขวนขวายแล้วเราจะได้พัฒนาความสามารถ เราจะได้การฝึกฝนตน ฝึกปรือตัวเอง แล้วได้ปัญญาความสามารถมากขึ้นๆ แล้วชีวิตและสังคมก็จะเจริญก้าวหน้าต่อไป

ขออย่าคิดที่ว่าไว้ข้างต้นอีกครั้งหนึ่งว่า

“คนฉลาดทำเคราะห์ให้เป็นโอกาส

แต่คนประมาททำโอกาสให้เป็นเคราะห์”

เป็นอันว่า ตอนนี้มีเคราะห์แล้ว ยอมให้มีความเศร้า โศกเสียใจโอดครวญกันชั่วระยะสั้นๆ พอระบายเสร็จแล้วก็ให้รีบตั้งสติ ต่อไปนี้ก็รีบมาดีใจว่าเจอเคราะห์แล้ว ทำมันให้เป็นโอกาส ผันเคราะห์ให้เป็นโอกาส แล้วเราก็จะเจริญก้าวหน้าต่อไป ไม่ต้องกลัว

ฉะนั้น อย่าไปหมดกำลังใจ พระพุทธศาสนาไม่สอนให้เราท้อแท้ ไม่สอนให้เราท้อถอยอ่อนแอ **เมื่อเจอปัญหา เจอเคราะห์กรรม เจอภัยอันตรายแล้ว ให้เข้มแข็ง แล้วใช้มันให้เป็นประโยชน์ในการฝึกปรือตัวเองให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป** แล้วเราจะมีความชำนาญยิ่งขึ้นในการที่จะแก้ปัญหา ในการ

ที่จะผจญเคราะห์กรรมภัยอันตรายให้ผ่านก้าวไปสู่ความสำเร็จในการสร้างสรรค์พัฒนาได้ต่อไป

วันนี้ขอให้คิดแก้ไขในเรื่องเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อสถานการณ์ โดยโยงไปหาเรื่องไสยศาสตร์ แล้วให้นำมาสู่พระพุทธศาสนาอย่างที่วามหวังว่าคงจะเป็นประโยชน์บ้าง แก่ญาติโยมในแง่เป็นคติความคิดจากการได้เรียนรู้หลักการของพระพุทธศาสนา

ขออนุโมทนาโยมญาติมิตรทุกท่านอีกครั้งหนึ่ง ขอตั้งจิตตั้งใจอาราธนาคุณพระรัตนตรัย โดยเฉพาะคุณธรรมความดีที่โยมทุกท่านได้บำเพ็ญนี้แหละ ให้มาเป็นเครื่องบำรุงจิตใจให้มีความเข้มแข็งยิ่งขึ้นไป เราทำความดีเรามีจิตใจที่มีสติดำรงมั่น มีสมาธิ ไม่ฟุ้งซ่าน ไม่วุ่นวาย ไม่เดือดร้อนใจ ไม่เสียขวัญไปในโอกาสสำคัญที่เป็นบททดสอบนี้ เรามีกำลังใจเข้มแข็ง เราจะผ่านพ้นภัยอันตรายไปได้ แล้วจะมีความเจริญรุ่งเรือง ขอให้ทุกท่านประสบความสำเร็จชนะอุปสรรคอันตรายแล้วทำความรุ่มเย็นเป็นสุขให้เกิดขึ้นทั้งแก่ชีวิตของตนและสังคมส่วนรวมสืบต่อไป ตลอดกาลทุกเมื่อ

คนไทย กับ เทคโนโลยี*

ไทยยังไม่เป็นสังคมผู้ผลิต แต่เป็นสังคมผู้บริโภคเทคโนโลยี

ทำอย่างไรจะพัฒนาคนไทยได้สำเร็จ หรือถ้าจะให้ดี น่าจะถามว่า ทำอย่างไรคนไทยเราจะพัฒนาตนเองได้ดียิ่งขึ้น เราต้องจับให้ได้ว่า คนไทยมีจุดอ่อนหรือข้อบกพร่องในเรื่องอะไร โดยเฉพาะเหตุปัจจัยอะไรทำให้คนไทยอ่อนแอ ทำไมคนไทยจึงไม่ค่อยมีความเข้มแข็งจริงจังที่จะทำการต่างๆ ให้สำเร็จด้วยความเพียรพยายามอย่างมั่นคงเด็ดเดี่ยว โดยมุ่งมั่นไปในทิศทางที่ชัดเจนอย่างแน่วแน่ต่อจุดหมาย

ในที่นี้ ขอแสดงความเห็นว่า นอกจากสภาพทางภูมิศาสตร์อันอุดมสมบูรณ์ ที่ทำให้จิตใจโน้มไปในทางที่จะติดเพลินในความสะดวกสบาย ชอบผัดเพี้ยน ไม่อยากดิ้นรน

* ตัดตอนจากคำบรรยายแก่คณะนักศึกษาปริญญาโท คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เรื่อง “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์” ที่วัดญาณเวศกวัน วันเสาร์ที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๔๐ (และบางส่วนตัดตอนจากคำบรรยายเรื่อง “การพัฒนาแบบยั่งยืนตามแนวทางและหลักพุทธศาสนา” แก่คณะนักศึกษาปริญญาโท สาขาพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ที่วัดญาณเวศกวัน วันอังคารที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๐)

ขวนขวายแล้ว เหตุปัจจัยสำคัญยิ่งที่ทำให้คนไทยอ่อนแอมี ๒ อย่าง คือ

๑. ค่านิยมใฝ่เสพบริโภค

๒. ลัทธิหรือผลดลบันดาล

เหตุปัจจัยข้อ ๒ ได้พูดไว้มากแล้ว คราวนี้จะพูดถึง เหตุปัจจัยข้อ ๑ คือ ค่านิยมใฝ่เสพบริโภคนิยม และจะ จำกัดในแง่ที่เกี่ยวกับเทคโนโลยี ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญโดดเด่น สำหรับยุคสมัยนี้

เมื่อพูดถึงเทคโนโลยี ก็เป็นการพูดถึงความเจริญของ ยุคปัจจุบัน และโยนไปหาประเทศที่เรียกว่าพัฒนาแล้ว โดยเฉพาะคือฝรั่ง สำหรับตอนนี้ เราลองมาดูว่า ฝรั่งกับไทยต่าง กันอย่างไร

ตอนนี้เราพูดถึงถึงสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน ที่ โลกอยู่ในระบบแข่งขัน ก็ต้องดูว่า ใครแพ้ ใครชนะ แต่ไม่ใช่ หมายความว่าเราพอใจแค่เอาชนะการแข่งขันเท่านั้น เราจะ ต้องไปไกลกว่านั้น คือต้องถึงขั้นเหนือการแข่งขัน ซึ่งต้องเก่ง กว่านี้อีก จึงจะแก้ปัญหาของโลกได้ แต่ตอนนี้เอาแค่ขั้นต้น คือการเอาชนะในระบบแข่งขันที่เป็นอยู่เฉพาะหน้านี้ ก็ทำให้ ได้ก่อนเถอะ

เพื่อให้เห็นภาพกว้างๆ ก็มาดูสังคมไทยในเวลานี้ ว่า
เมื่ออยู่ในประชาคมโลก สังคมไทยของเราเป็นอย่างไร

สังคมไทยของเรานี้ถูกตราชื่อว่าเป็นสังคมด้อย
พัฒนา เดี่ยวนี้เปลี่ยนชื่อเป็นกำลังพัฒนา ที่ชื่อว่ากำลัง
พัฒนานี้ก็ไม่ได้อยู่แล้ว นอกจากนั้น ในภาวะที่กำลังพัฒนา ก็
เป็นสังคมผู้ตาม และคู่กับความเป็นผู้ตามคือเป็นผู้รับ แล้วก็
เป็นสังคมที่ถูกกำหนด ไม่เป็นสังคมที่เป็นฝ่ายกำหนด เมื่อ
เป็นอย่างนี้ก็เสียเปรียบ เพราะว่า ถ้าเราจะมีบทบาทในโลก
เราจะต้องเป็นผู้กำหนดอะไรได้บ้าง เมื่อไม่มีความสามารถที่
จะกำหนดแล้ว สิทธิต่อรองเป็นต้นก็ไม่มี ต้องถูกสังคมที่มี
อิทธิพล คือสังคมที่พัฒนาเขากำหนดให้หมด อย่างนี้ก็แย่

ทำไมจึงเป็นสังคมที่ถูกกำหนด ก็เพราะเป็นสังคม
ฝ่ายบริโศค ไม่ใช่ฝ่ายผลิต โดยเฉพาะสิ่งที่เป็นตัวบันดาล
อิทธิพลสำคัญในระบบเศรษฐกิจแห่งการแข่งขันในปัจจุบัน
เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญ เป็นอุปกรณ์ที่อยู่เบื้องหลังอุตสาหกรรม
ทั้งหมด เรียกได้ว่าเป็นอุปกรณ์ของระบบแข่งขันเลยทีเดียว
เพราะฉะนั้น เทคโนโลยีจึงเป็นอุปกรณ์แห่งอำนาจ

ในแง่ของเทคโนโลยีนี้ เมื่อแบ่งฐานะและบทบาทของ
ประเทศต่างๆ ในประชาคมโลก ก็จะมีประเทศที่เป็นผู้ผลิต

เทคโนโลยี กับประเทศที่บริโภคเทคโนโลยี ประเทศไทยเป็นฝ่ายไหน ในแง่เทคโนโลยี ตอบว่า**ไทยเป็นประเทศผู้บริโภคเทคโนโลยี ไม่เป็นประเทศผู้ผลิตเทคโนโลยี**

กระแสโลกาภิวัตน์นั้น ประเทศที่ผลิตเทคโนโลยีจะเป็นผู้กำหนด ฉะนั้นประเทศของเราจึงไม่เป็นตัวของตัวเอง เราจะทำอะไรให้ก้าวต่อไปก็ทำไม่ได้เพราะไม่มีเทคโนโลยี ต้องรอให้ฝรั่งผลิตขึ้นมาก่อนแล้วจึงทำได้

ที่นี่ นอกจากฝรั่งเป็นผู้กำหนดเราแล้ว เขายังหาผลประโยชน์จากเราได้ด้วย รวมทั้งญี่ปุ่น เขาก็มากกระตุ้นเราให้ออยากได้ เขาแข่งขันกันไป และจะโดยตั้งใจก็ตาม ไม่ตั้งใจก็ตาม ก็ล่อผู้บริโภคด้วยเทคโนโลยีรุ่นต่อไป ว่าจะดีกว่าในแง่ที่นั่นแน่ นี่ รถยนต์รุ่นต่อไปมีดีเพิ่มขึ้นอย่างนั้นอย่างนี้ คอมพิวเตอร์รุ่นต่อไป Pentium เท่านั้น จาก 100 เป็น 120 เป็น 133 เป็น 150 ขึ้นไป 166 จาก Pentium เป็น Pentium Pro ว่ากันไป จนเลย 200 คอยกระตุ้นอยู่เรื่อย เราก็ต้องซื้อ เมื่อซื้อก็ต้องจ่าย ทั้งๆ ที่เป็นประเทศที่ยากจนอยู่แล้ว ก็ตามซื้อเขาก็

ถ้าไม่มีหลักคิด เอาแต่จะตามให้ทัน ก็ต้องคอยตามซื้อและทุ่มจ่ายเรื่อยไป เลยทำตัวให้เป็นเหยื่อของเขา เมื่ออยู่ในสภาพปัจจุบันแห่งเศรษฐกิจระบบแข่งขันแบบนี้ เราก็จึง

กลายเป็นผู้ตาม เป็นผู้รับ เป็นผู้ถูกกำหนด เป็นผู้ถูกกระทำ และกลายเป็นเหยื่อ

ที่พูดอย่างนี้ ไม่ควรคิดว่าเป็นคำรุนแรง เพราะในระบบเศรษฐกิจแบบแข่งขัน ที่มนุษย์พยายามเอาชนะกัน แน่แน่นอนว่าต้องมีฝ่ายหนึ่งเป็นเหยื่อ เราปฏิเสธคำนี้ไม่ได้ เราอาจจะพยายามสุภาพไม่ใช่คำนี้ แต่ที่จริงก็เป็นเหยื่อนั่นเอง

ที่นี่ สังคมไทยทำไมจึงอยู่ในภาวะอย่างนี้ เป็นเพราะเราไม่มีศักยภาพในการแข่งขันใช้หรือเปล่า โดยเฉพาะคนของเราไม่มีคุณภาพพอ นอกจากปัจจัยอย่างอื่น เช่นอิทธิพลจากภายนอกมาครอบงำเรา แต่ที่จริงอิทธิพลมี ๒ อย่าง

อิทธิพลอย่างหนึ่งคือ การถูกครอบงำโดยภาวะบีบคั้นบังคับ เนื่องจากเขามีอำนาจเข้มแข็งกว่า เราไม่มีสิทธิเรียกร้อง ไม่มีสิทธิต่อรอง เราจึงถูกครอบงำ

แต่อีกอย่างหนึ่งคือ การถูกครอบงำโดยความพอใจ หมายความว่า สังคมไทยพอใจที่จะเป็นอย่างนั้น เราจึงทำตัวให้เป็นเหยื่อไปเอง

แบบที่สองนี้เป็นมาก ถ้าเราไม่พอใจที่จะเป็นเหยื่อ แม้เราจะถูกครอบงำจากภายนอกด้วยปัจจัยทางด้านระบบ แต่ไม่ซ้ำ ด้วยความเข้มแข็งของคุณภาพคน เราจะพลิกตัว

ขึ้นอยู่เหนือได้ เชื้อใหม่

เราจะมัวแต่บอกว่า โธ้ย! ไม่ได้หรอก เขามีอำนาจมีอิทธิพลกว่ามาครอบงำเรา ถ้าคิดอยู่อย่างนี้ก็ตื่นเท่านั้น ก็ทำไมไม่พัฒนาตัวให้เข้มแข็งล่ะ มันต้องปลดเปลื้องตัวเองได้สิ ถ้าแน่จริงก็ต้องพ้นไปได้ เพราะฉะนั้น คุณภาพคนนี่สำคัญ จึงต้องพัฒนาคนไทยให้เข้มแข็ง

ขณะนี้เราเป็นสังคมที่เป็นฝ่ายบริโศคเทคโนโลยี ไม่ใช่เป็นผู้ผลิตเทคโนโลยี ฉะนั้นเราจึงเสียเปรียบทุกอย่าง เราเป็นผู้รับ เมื่อจะรับก็ต้องคอยรอเขา เมื่อรอจากเขา ก็ต้องตามเขา ตามฟังตามดูว่า เขาจะผลิตอะไรใหม่ๆ ขึ้นมา เพื่อจะรับเอา จึงเป็นผู้ถูกกำหนด ทั้งหมดนี้ก็เพราะเป็นผู้บริโศคของที่เขาผลิต ผลิตเองไม่ได้

นิสัยในการผลิตนี้สำคัญมาก เป็นความเข้มแข็ง ส่วนความอ่อนแอมากับนิสัยชอบเสพบริโศค เป็นลักษณะจิตใจของคนที่เห็นแก่การเสพบริโศค

การเสพบริโศค คือ กินนอนสบายใช้ของสำเร็จ ไม่ต้องทำอะไร คนที่ชอบความสุขจากการเสพบริโศค ก็คือคนที่อยากได้รับการบำรุงบำเรอโดยตัวเองไม่ต้องทำอะไร เพราะฉะนั้นคนที่เขานักเสพบริโศคจึงมีทุกข์จากการกระทำ ถ้าต้อง

ทำอะไรแล้วทุกข์ เขาไม่ชอบการกระทำ เพราะต้องการให้คนอื่นทำให้ แล้วเขาก็รอที่จะเสพบริโศก ส่วนคนที่เป็นนักผลิต ต้องมีจิตใจเข้มแข็ง ชอบทำ และเขาจะมีความสุขจากการกระทำ เมื่อฝึกให้ดีก็จะก้าวไปสู่การมีความสุขจากการสร้างสรรค์

ที่นี่ *นิสัยนักผลิตเรามีไหม* ต้องถามคนไทยว่า เรามีนิสัยรักการผลิตหรือเปล่า คนไทยนี่นะ ขอภัยเถอะ แม้แต่ที่อยากเจริญอย่างฝรั่ง ซึ่งก็ตามเขาอยู่แล้ว เวลามองความหมายของคำว่าจะเจริญอย่างฝรั่ง เรายังมองแบบนักบริโศกเลย แทนที่จะมองแบบนักผลิต

ความเจริญอย่างฝรั่งมีความหมาย ๒ แบบ คือ แบบนักผลิต กับแบบนักบริโศก

ความเจริญอย่างฝรั่งในความหมายของนักบริโศกเป็นอย่างไร *นักบริโศก* เข้าใจว่า *เจริญอย่างฝรั่ง คือมีกินมีใช้ อย่างฝรั่ง* ฝรั่งมีรถยนต์อะไรเราก็มีอย่างนั้น ฝรั่งมีตู้เย็นมีทีวีมีโทรศัพท์มือถืออะไรเราก็จะมีอย่างนั้น แล้วเราก็บอกว่านี่เราเจริญอย่างฝรั่ง

เพราะฉะนั้น เราก็ตามดูตามฟังเรื่อยซิว่า ฝรั่งมีอะไร ฝรั่งมีผลิตภัณฑ์อะไรใหม่ เราก็ตามซื้อตามหามาใช้ แล้วก็เอามาอวดใ้กันเองว่า ฉันมีก่อนเธอนะ อย่างนี้เรียกว่าเจริญ

อย่างฝรั่งแบบนักบริโภค

ที่นี่ เจริญอย่างฝรั่งแบบนักผลิตเป็นอย่างไร นักผลิตคิดว่า เจริญอย่างฝรั่ง คือทำได้อย่างฝรั่ง หมายความว่า ฝรั่งทำอะไรได้ ฉันก็จะทำให้ได้เช่นนั้น ถ้าเข้มแข็งขึ้นไปอีก ก็บอกว่า ฝรั่งทำอะไรได้ เราจะต้องทำให้ดียิ่งกว่าฝรั่ง คนไทยคิดอย่างนี้บ้างไหม

นี่แค่ความหมายของความเจริญอย่างฝรั่งก็ยังไม่รอดแล้ว เราไม่มีนิสัยจิตใจแบบนักผลิตเลย ชาตที่เขาเจริญอย่างฝรั่งได้ทัน จนกระทั่งนำฝรั่งได้ ต้องมีนิสัยนักผลิต เริ่มตั้งแต่การมองความหมายของความเจริญอย่างฝรั่งว่า ฝรั่งทำได้อย่างไร ฉันต้องทำได้เช่นนั้น และก้าวไปอีกขั้นหนึ่งว่า ฝรั่งทำอะไรได้ฉันต้องทำได้เช่นนั้น และต้องทำให้ดีกว่าฝรั่ง ถ้าได้ขนาดนี้แล้วไม่ต้องกลัวเลย ชาตไทยชนะแน่นอนการแข่งขัน

นี่แหละ แม้แต่สภาพจิตยังไม่เอื้อเลย ความเข้มแข็งในจิตใจไม่มี นิสัยนักผลิตไม่มี

ต่อไป ความเข้มแข็งทางปัญญา คือ ความไม่รู้ ถ้าอยากจะทำอะไร ก็หาความรู้ในเรื่องนั้นอย่างอุทิศชีวิตให้เลย คนไทยยอมไหม ฝรั่งมีแล้ว ฝรั่งต้องการรู้เรื่องอะไร ถึงจะต้องเดินทางไป ๗ คาบสมุทรก็ไปเลย ยอมอุทิศให้ทั้งชีวิต ผ่า

ฟันไปข้างหน้า ฝ่าดงดิบ ผจญภัยในท้องทะเล ทนหนาวทนร้อน ไปได้หมด เพื่อหาความรู้อย่างเดียวที่ต้องการ บุกไปเลย เท่าไรเท่ากัน ความใฝ่รู้นี้ คือความเข้มแข็งทางปัญญา

ยิ่งกว่านั้น เมื่อมีความรู้ขึ้นมา ก็มีความเข้มแข็ง และมีความมั่นใจในตัวเองยิ่งขึ้นอีก เมื่อรู้ว่าสิ่งที่จะเจอข้างหน้าเป็นอย่างไร จะแก้ไขปัญหาก็ได้ อย่างไร จะทำให้สำเร็จได้อย่างไร ก็แก้แล้วกล้า เดินหน้าได้ แต่คนไม่รู้ก็ไม่มีแรง ต้องถอยแน่นอน

ฝรั่งมีสภาพจิตใจอย่างหนึ่งที่เขาภูมิใจนัก เขาเรียกว่า frontier mentality คือสภาพจิตแบบบุกฝ่าพรมแดน ซึ่งเขาถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของการสร้างสรรค์ความเจริญของฝรั่งทั้งในยุโรปแล้วโดยเฉพาะก็มาพัฒนามากในคนอเมริกัน

ถ้าสังเกตในวัฒนธรรมฝรั่ง ฝรั่งชอบพูดคำว่า frontier ซึ่งทำให้มองไปข้างหน้า ทำให้บุกเบิกออกไป เมื่อไปสุดโลกนี้แล้ว ก็ต้องมุ่งหน้าไปในจักรวาล ออกไปสู่โลกอื่น มองออกไปก้าวต่อไป บุกฝ่าไปเรื่อย จากยุโรปไปถึงแผ่นดินอเมริกาภาคตะวันออก ขึ้นฝั่งแล้ว ข้างหน้าโน้นตะวันตกกว้างขวาง มีแต่ป่าเขาลำเนาไพร จะเป็นอย่างไรไม่รู้ แต่เวลานั้นคือแหล่งของความสำเร็จข้างหน้า ฉะนั้น ฝรั่งก็มองไปข้างหน้า บุกเบิกฝ่าไปตะวันตก “Go West, young man, . . .” เจ้าหนุ่ม จงมุ่ง

หน้าไปตะวันตก นี่เป็นคติของฝรั่ง

แต่ frontier mentality นั้น ขณะนี้ฝรั่งเอง ที่เป็นนักอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมบอกว่า นี่แหละตัวทำลายละ เพราะเป็นต้นเหตุให้ฝรั่งทำลายธรรมชาติแวดล้อม ฉะนั้นฝรั่งจึงเกิดสำนึกว่าแนวคิด frontier mentality นี้ ทำให้เขา(รวมทั้งโลก)เกิดภัยพิบัติจากสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม แต่มันก็เป็นเหตุแห่งความสำเร็จของเขาในอดีต อันนี้เราเรียนรู้เพื่อที่จะได้เป็นบทเรียน เราจะต้องรู้เรา รู้เขา และพัฒนาคนของเราให้ถูกต้อง

ไทยมีจุดเริ่มที่ผิด ในการสัมพันธ์กับเทคโนโลยี

ที่นี้ หันกลับมาสู่เรื่องที่เราพูดไว้แต่ต้นว่า คนไทยเราไม่มินิกซ์นักผลิต แล้วยังขาดความเข้มแข็งทางปัญญาอีกด้วย เริ่มแต่ขาดความใฝ่รู้ ที่นี้เราก็มาดูภูมิหลังว่าที่เป็นอย่างนี้เพราะอะไร การที่พูดถึงเรื่องภูมิหลังต่างๆ ของคนไทย ก็เพื่อรู้จักตัวเราเองให้ถูกต้อง และในหลายเรื่องก็ต้องเอามาเทียบกับฝรั่ง(ที่เราเห็นว่าเขาเจริญ)ด้วย

เมืองไทยเรา มีทุนดีพิเศษติดตัว คือ สภาพภูมิศาสตร์ ที่มีธรรมชาติแวดล้อมอุดมสมบูรณ์ อย่างที่เราชอบพูดอยู่เสมอด้วยความภูมิใจว่า “ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว”

อย่างไรก็ตาม เราก็ปฏิเสธไม่ได้ว่า ถ้าเรามัวเพลนอยู่กับความสะดวกสบายจากความอุดมสมบูรณ์นี้ ข้อดีก็ทำให้เกิดผลร้ายตามมาได้ คือทำให้คนไทยตกอยู่ในความประมาทชอบผิดเพี้ยน ไม่กระตือรือร้นขวนขวาย จะเอาแต่ที่สบายและอ่อนแอ ขาดความมุ่งมั่นที่จะทำการต่างๆ อย่างเด็ดเดี่ยวจริงจัง ต่างจากฝรั่งที่ธรรมชาติแวดล้อมบีบคั้น ทำให้เขาต้องลุกขึ้นดิ้นรนขวนขวาย ตั้งจุดหมายแน่วแน่ ทำจริงจัง มั่นคง ผิดเพี้ยนเวลาไม่ได้ แล้วก็ทำให้เข้มแข็ง

ที่นี้ก็มาดูภูมิหลังในด้านความสัมพันธ์กับเทคโนโลยี ตอนนี้ไม่ต้องพูดถึงแง่ของความสัมพันธ์ในเชิงเป็นฝ่ายผลิตหรือฝ่ายบริโภค แต่จะมีอีกแง่หนึ่งที่จะต้องพูด คือแง่ของจุดเริ่มต้นที่คนไทยได้สัมผัสเจออะเจอกับเทคโนโลยี อันนี้เป็นเรื่องของภูมิหลังที่ผ่านมาแล้ว แต่มีผลต่อความแตกต่างในด้านจิตใจ

คนไทยก็ใช้เทคโนโลยี ฝรั่งก็ใช้เทคโนโลยีอย่างเดียวกัน แต่ความรู้สึกนึกคิดและการมองความหมายไม่เหมือนกัน เราเคยคิดวิเคราะห์ความแตกต่างในเรื่องเหล่านี้ไหม ฝรั่งมองเทคโนโลยีในความหมายอย่างไร ไทยมองในความหมายอย่างไร ภูมิหลังเป็นมาอย่างไร การมองความหมายและความ

สัมพันธ์นั้นสร้างสรรคชีวิตและจิตใจอย่างไรคนไทยเจอกับเทคโนโลยี แล้วเราได้รับผลต่อชีวิตจิตใจต่างจากฝรั่งอย่างไร คนไทยเจอเทคโนโลยีเมื่อ ๑๐๐ กว่าปีที่แล้ว โดยฝรั่งนำเข้ามา ข้อสังเกตก็คือว่า

๑. คนไทยเจอสิ่งของเครื่องใช้ทางเทคโนโลยีที่สำเร็จรูปแล้ว ไม่ต้องผ่านการเพียรพยายามในการผลิตหรือการสร้างสรรค เจอปั๊บสำเร็จรูปมาแล้ว

๒. เครื่องใช้เทคโนโลยีสำเร็จรูปที่เจอนั้น มาเด่นมาชัดมากในประเภทบริโภค ไม่ค่อยมีอุปกรณ์เทคโนโลยีประเภทผลิต เพราะฝรั่งเดินทางมาเพื่อบุกฝ่าพรมแดนที่เยียวหาอาณานิคม เขาเอาเครื่องมือสำเร็จรูปมาใช้ มาอำนวยความสะดวกสะดวกสบาย ส่วนเครื่องมือที่ผลิตอยู่ในประเทศของเขาเอง

ที่นี่ เมื่อคนไทยเจอเครื่องมือหรืออุปกรณ์เทคโนโลยีประเภทสำเร็จรูป ที่มันมาช่วยในการดำเนินชีวิตให้สะดวกสบายในประเภทบริโภคนี้เข้า ก็เลยมองเทคโนโลยีในความหมายแบบบริโภคเลย คือมองว่า เทคโนโลยีก็คือเครื่องช่วยอำนวยความสะดวกสะดวกสบาย

คนไทยสะดวกสบายอยู่แล้ว ในด้านสภาพแวดล้อม *ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว* เมื่อเจอเทคโนโลยีประเภทบริโภคมา เสริมความสะดวกสบายเข้าไปอีก เลยยิ่งสบายใหญ่ สบายซ้ำสอง ฉะนั้น แนวโน้มของจิตใจก็ยิ่งเห็นแก่ความสะดวกสบายมากขึ้น เสริมความเป็นนักเสพบริโภค แล้วก็ยิ่งอ่อนแอลงอีก

ที่นี่ เราหันไปดูเทคโนโลยีกับฝรั่งบ้าง อุปกรณ์เทคโนโลยีขึ้นเดียวกันอันอำนวยความสะดวกสบายที่คนไทยเจอซึ่งมากับฝรั่งนั้น มีความหมายสำหรับฝรั่งโดยสัมพันธ์กับ ภูมิหลังแห่งการสร้างสรรค์ว่า มันเป็นผลผลิตแห่งความเพียรพยายามในการสร้างสรรค์ของเขาเป็นเวลาเกินกว่า ๑๐๐ ปี กว่าเขาจะสร้างและพัฒนามันมาจนเป็นเครื่องใช้เทคโนโลยีขึ้นนั้นได้ มันนานเหลือเกิน

ที่นี่ เบื้องหลังของการสร้างสรรค์พัฒนาเทคโนโลยีนั้น คืออะไร

๑. เทคโนโลยีอาศัยความรู้วิทยาศาสตร์ เริ่มแรก เทคโนโลยีแบบพื้นฐานอาศัยความรู้ที่ยังไม่เรียกว่าเป็นวิทยาศาสตร์ คือ ความรู้ในการเป็นอยู่ประจำวัน เช่น จะขุดดิน แทนที่จะใช้มือก็เอาไม้มาเหลามาตากเข้าแล้วก็เอาไปขุดดิน ต่อมาก็ทำจอบ ทำเสียม แม้แต่ปัจจุบันนี้เทคโนโลยีหลายอย่าง

ก็ไม่ถึงกับต้องใช้ความรู้วิทยาศาสตร์(ในความหมายที่เคร่งครัดทางวิชาการ) เช่นการทำเครื่องเฟอร์นิเจอร์หลายอย่าง

แต่สำหรับเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เรารู้จักกันทุกวันนี้ โดยทั่วไปต้องอาศัยความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เช่น ต้องมีความรู้เรื่องไฮดรอลิกส์ เรื่องกลศาสตร์ เป็นต้น จึงทำรถแบคโฮมาขุดดินได้ หรืออย่างจะทำไมโครโฟน ทำเครื่องบันทึกเสียงนี้ ก็ต้องอาศัยความรู้ทางวิทยาศาสตร์ทั้งนั้น เช่นความรู้ทางแม่เหล็กไฟฟ้า ความรู้เรื่องเสียง จึงเปลี่ยนคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าเป็นคลื่นเสียง และเปลี่ยนคลื่นเสียงเป็นคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าได้

ยิ่งพวกเทคโนโลยีขั้นสูง ก็ยิ่งมาอิงกับความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาก เช่น จะทำคอมพิวเตอร์ สร้างโรงงานไฟฟ้าพลังนิวเคลียร์ ทำเครื่องมือเลเซอร์ ทำเรื่องวิศวกรรม ก็ต้องมีความรู้เรื่องอิเล็กทรอนิกส์ เรื่องนิวเคลียร์ฟิสิกส์ เป็นต้น เพราะฉะนั้นจึงพูดกว้างๆ ว่า เทคโนโลยีอาศัยวิทยาศาสตร์

เป็นอันว่า เรื่องเทคโนโลยีโยงไปหาวิทยาศาสตร์ ฝรั่งต้องพัฒนาความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์มานานเป็นร้อยปีกว่าจะพัฒนาเทคโนโลยีระดับนี้ขึ้นได้ ในระหว่างที่เขาค้นคว้าหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ นานเป็น ๑๐๐ ปีนั้น เขาได้อะไร วัฒนธรรมวิทยาศาสตร์ก็เกิดขึ้น จิตใจวิทยาศาสตร์ก็เกิดขึ้น

นั่นก็คือ ความมีจิตใจใฝ่รู้ นิยมเหตุผล ชอบค้นคว้าทดลอง นี่
คือสิ่งที่พ่วงมากับการพัฒนาเทคโนโลยี ที่คนไทยไม่เคยมีภูมิ
หลัง เราไม่เกี่ยวข้องเลย

ฉะนั้น ฝรั่งได้อย่างหนึ่งแล้วนะ จากภูมิหลังของความ
สัมพันธ์กับเทคโนโลยีอันเดียวกันนี้ คือฝรั่งได้วัฒนธรรม
วิทยาศาสตร์ ได้จิตใจใฝ่รู้ นิยมเหตุผล ชอบค้นคว้าทดลอง
เป็นต้น ซึ่งได้มาเป็นรากฐานของความเข้มแข็งทางปัญญา

๒. เทคโนโลยีนั้น นอกจากอาศัยวิทยาศาสตร์แล้วยัง
ต้องอาศัยกระบวนการผลิตที่เรียกว่าอุตสาหกรรม เทคโนโลยี
นั้นคู่มากับอุตสาหกรรม

ฝรั่งเจริญขึ้นมาได้ก็ด้วยอุตสาหกรรม และผลิต
อุปกรณ์เทคโนโลยีได้ก็ด้วยอุตสาหกรรม แต่พร้อมกันนั้นเขา
ก็พัฒนาอุตสาหกรรมด้วยเทคโนโลยี เทคโนโลยีนี้แหละอยู่
เบื้องหลังความเจริญของอุตสาหกรรม ในการสร้างโรงงาน
อุตสาหกรรม เครื่องมือเครื่องอุปกรณ์เครื่องจักรเครื่องยนต์
เป็นเรื่องเทคโนโลยีทั้งนั้น แต่เทคโนโลยีจะพัฒนาก็ต้อง
อาศัยอุตสาหกรรม เขาจะผลิตเครื่องบันทึกเสียง ไมโครโฟน
ตลอดจนคอมพิวเตอร์ ก็ต้องอาศัยกระบวนการอุตสาหกรรม
ฉะนั้นเทคโนโลยีกับอุตสาหกรรมจึงคู่กันมา

ฝรั่งสร้างอุตสาหกรรมขึ้นมาด้วยอะไร เขาบอกเองว่า ด้วยแรงจูงใจที่จะเอาชนะ scarcity คือ ความแร้นแค้นขาดแคลน เพราะเขาอยู่ท่ามกลางธรรมชาติแวดล้อมที่ไม่อำนวย เช่น ความหนาวเย็นที่รุนแรง ในฤดูหนาวไม่มีอาหารจะกิน จะอยู่รอดได้อย่างไร ทำอย่างไรจะมีอาหารกินในฤดูหนาว เป็นต้น เขาคิดว่าด้วยความขยันหมั่นเพียรในกระบวนการผลิตที่เรียกว่า อุตสาหกรรมนี้ เขาจะเอาชนะความแร้นแค้นขาดแคลนได้แล้วอุตสาหกรรมก็พัฒนาขึ้นมา

ด้วยเหตุนี้ ฝรั่งจึงเรียกอุตสาหกรรมโดยใช้ศัพท์ภาษาอังกฤษว่า *industry* ซึ่งแปลว่า ความขยันหมั่นเพียร นี้คือตัวแท้ของอุตสาหกรรม คือ *industry* ที่แปลว่า ความขยันหมั่นเพียร แล้วไทยก็แปลมาเป็นอุตสาหกรรม คนประดิษฐ์คิดศัพท์ในภาษาไทยก็พยายามแปลและบัญญัติให้ตรงกับภาษาอังกฤษคือ *industry* นั้น และได้คำว่า “อุตสาหกรรม” ซึ่งแปลว่าการกระทำด้วยความอุตสาหกรรม *อุตสาหกรรม* ก็คือ ความขยันหมั่นเพียร ฮึดสู้

แต่คนไทยมองอุตสาหกรรมอย่างไร เราไม่ได้มองในความหมายของความขยันเลยใช่ไหม คนไทยมองอุตสาหกรรมว่าเป็นกระบวนการผลิตสิ่งเสพบริโภคเพื่อให้เราเป็นอยู่

สบาย ส่วนฝรั่งมองอุตสาหกรรมว่าเป็นกระบวนการแห่งความขยันหมั่นเพียร ผู้ยากบากบั่น ที่จะทำการผลิตขึ้นมาเพื่อเอาชนะความขาดแคลนแร้นแค้น ให้มีสิ่งบริโภค แล้วจะได้มีความสุขต่อไป จากภูมิหลังที่ต่างกัน ไทยกับฝรั่งจึงมองความหมายของอุตสาหกรรมไม่เหมือนกัน

อุตสาหกรรมอยู่เบื้องหลังความเจริญของเทคโนโลยี ฝรั่งบอกว่าเขามุ่งหมายความสำเร็จ ต้องการจะมีวัตถุบริโภค ฝรั่งพร้อม แต่เขาจะต้องอดทน ขยันหมั่นเพียร ไม่เห็นแก่ความสะดวกรสบาย ไม่เห็นแก่ความสุขสนุกสนานบำราฐบำเรอ มุ่งหน้าทำการงานอย่างเข้มแข็ง ไม่ยอมแก่ความเหนื่อยยาก แต่ยอมอดยอมอดยอมอดอยู่ง่ายๆ ซึ่งเขาเรียกว่า work ethic (แปลว่า จริยธรรมในการทำงาน) และเขาก็มีความภูมิใจน้อยกว่าด้วย work ethic นี้แหละ จึงทำให้เขาพัฒนาอุตสาหกรรมได้สำเร็จ

ฝรั่งภูมิใจเรื่องนี้นัก จนกระทั่งมาถึงยุคนี้เขาจึงเปลี่ยนมาคร่ำครวญกันหนักหนาว่า คนอเมริกันยุคใหม่ของเขาขาด work ethic เพราะเมื่อถึงยุคบริโภคแล้ว คนรุ่นใหม่ไม่รู้รสชาติของความยากลำบาก มีความสะดวกรสบายทางวัตถุมากเกินไปกลายเป็นคนหยิ่งโง่ง ส่ำรววย ใจเสาะเปราะบาง ฉะนั้นคน

อเมริกันรุ่นใหม่จึงกำลังถูกตีเตียนจากคนอเมริกันรุ่นเก่า ว่ากำลังทำให้ประเทศของเขาเสื่อมลงและจะเสื่อมต่อไป

คนอเมริกันรุ่นเก่าเขาสร้างสรรค์ความเจริญมาด้วยฝีมือของตัวเอง เขาอยู่ในยุคอุตสาหกรรม แต่อเมริกายุคปัจจุบันนี้เป็น postindustrial คือ ผ่านพ้นยุคอุตสาหกรรมมาเป็น consumer society กลายเป็นสังคมของนักบริโภคแล้ว ฉะนั้น ฝรั่งยุคปัจจุบันก็เลยพ้นยุคอุตสาหกรรม คือ พ้นยุคขยัน(มาเป็นยุคขี้เกียจ) และทำท่าจะพ้นยุคสร้างยุคผลิต(มาเป็นยุคเสพยุคบริโภค)

ยุคอุตสาหกรรม คือยุคคนขยัน สังคมอุตสาหกรรม คือสังคมแห่งความขยันหมั่นเพียร ที่มีจริยธรรมในการทำงาน (work ethic) จริยธรรมในการทำงานนี้คือหัวใจแห่งความสำเร็จของอุตสาหกรรม อุตสาหกรรมมากับความขยันหมั่นเพียร เทคโนโลยีพัฒนามาด้วยอาศัยอุตสาหกรรม กว่าเทคโนโลยีจะเจริญก้าวหน้ามาได้อย่างที่เป็นอยู่ ก็ต้องผ่านยุคอุตสาหกรรมมาเป็นร้อยๆ ปี เพราะฉะนั้น มันจึงทำให้ฝรั่งได้วัฒนธรรมอุตสาหกรรม

วัฒนธรรมอุตสาหกรรม ก็คือวัฒนธรรมแห่งการผลิต ด้วยความขยันหมั่นเพียร ความอดทนต่อความยากลำบาก

ไม่ยอมย่อท้อต่อความเหน็ดเหนื่อย พุดสั้นๆ ว่า ความสู้ยาก
บากบั่น เป็นอันว่า ฝรั่งได้นิสัยสู้สิ่งยาก และ นิสัยนักผลิต
จากวัฒนธรรมอุตสาหกรรม

นี่คือภูมิหลังในการพัฒนาเทคโนโลยีซึ่งเราไม่มีเลย
ไทยเราเจอเทคโนโลยีปั๊บ สำเร็จรูปมาแล้ว เสพสบายเลย
เทคโนโลยีจึงมาหนุนมาเสริมความสะดวกสบาย ทำให้โน้ม
เอียงที่จะชอบเสพบริโภค เห็นแก่ความสะดวกสบายยิ่งขึ้น
ต่างจากฝรั่ง ซึ่งเทคโนโลยีนี้หมายถึงภูมิหลังของการได้พัฒนา
วัฒนธรรมวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมอุตสาหกรรม ที่ทำให้
เกิดมีนิสัยใจคอที่ฝังลึกคือ ความใฝ่รู้-สู้สิ่งยาก เพราะฉะนั้น
ไทยเราจะต้องรู้ตัวและแก้ปัญหาเรื่องนี้ให้ได้

คนไทยยังมองไม่ถึงความหมายของเทคโนโลยี

เรื่องคนไทยกับเทคโนโลยียังไม่จบเท่านี้ ในใจคนไทย
เรามองความหมายของเทคโนโลยีโดยไม่รู้ตัวว่าอย่างไร เรา
ไม่เคยเอามาพุดกัน เทคโนโลยีมีความหมายอย่างไร ใน
ความหมายอย่างหยาบที่สุด คนโดยมากจะมองเทคโนโลยี
ในความหมายว่าเป็นวัตถุอุปกรณ์สำเร็จรูป เป็นเครื่องมือ
เครื่องใช้ อย่างไมโครโฟน เครื่องบันทึกเสียง เครื่องซักผ้า

หม้อหุงข้าวไฟฟ้า คอมพิวเตอร์ พุดง่ายๆ ว่า เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือเครื่องใช้

ทีนี้ ในความหมายแบบหยาบๆ ในขั้นสำเร็จรูป ที่เป็นเครื่องมือเครื่องใช้ ก็ยังแยกการมองความหมายออกไปได้เป็น ๒ แบบ คือ

แบบที่ ๑. เทคโนโลยี คือ เครื่องมือเครื่องใช้ที่อำนวยความสะดวกสบาย (ช่วยให้เราไม่ต้องทำอะไร) เราจะต้องทำอะไร มันก็มาทำแทนให้ เราเลยไม่ต้องทำ เราอยากสนุกสนานเพลินเพลิน มันก็เป็นเครื่องบำรุงบำเรอเราตามใจปรารถนา

แบบที่ ๒. สำหรับคนอีกพวกหนึ่ง ความหมายต่างออกไปว่า เทคโนโลยี คือเครื่องมือเครื่องใช้ที่จะมาช่วยให้เราทำอะไรๆ ได้ดียิ่งขึ้น และสามารถทำดียิ่งๆ ขึ้นไป เช่นว่า เราคิดจะทำงานส่วนนี้ เทคโนโลยีมาทำแทนให้ เราจะได้ก้าวไปทำส่วนนั้นต่อ หรือเราทำงานนี้ยังไม่มีประสิทธิภาพ เทคโนโลยีก็มาช่วยให้ทำได้ดียิ่งขึ้น

สำหรับคนพวกหนึ่ง เทคโนโลยีมาช่วยให้ไม่ต้องทำ แต่สำหรับคนอีกพวกหนึ่ง เทคโนโลยีมาช่วยในการทำ หรือมาช่วยให้ทำได้ดียิ่งขึ้นและสามารถทำยิ่งๆ ขึ้นไป พุดสั้นๆ ว่า มองในแง่ของนักบริโภคนิยมกับนักผลิต หรือนักเสพกับนักสร้างสรรค์

จะเห็นว่าคนไทยเรามองเทคโนโลยีแบบนักเสพนัก
 บริโภคแทบทั้งนั้น คือมองว่าเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือเครื่อง
 ใช้ที่มากช่วยบำรุงบำเรออำนวยความสะดวกสบาย (เราจะได้
 ไม่ต้องทำ) จึงคิดจะมีเทคโนโลยีเพื่อช่วยให้ตัวเองสบาย จะ
 ได้ไม่ต้องทำ แต่ขอให้ลองไปดูใน dictionary จะเห็นความ
 หมายของเทคโนโลยีในเชิงช่วยอุดหนุนการกระทำให้ทำได้ดี
 ยิ่งขึ้น และทำยิ่งขึ้นไป ไม่ใช่มาช่วยให้หยุดทำ

ฉะนั้นจะต้องมองเทคโนโลยีในความหมายว่าเป็น
 เครื่องมือเครื่องใช้ที่จะมาช่วยให้เราทำการสร้างสรรค์ได้ดียิ่ง
 ขึ้น นี่ต่างหากคือความหมายที่พึงต้องการ แค่ความหมาย
 ของเทคโนโลยีก็ตกแล้ว แต่ยังไม่จบแค่นี้ นี่เป็นเพียงความ
 หมายชั้นหยาบเท่านั้น

ถ้ามองไปถึงความหมายที่แท้ ซึ่งถูกต้องและละเอียด
 อ่อนกว่านั้น เทคโนโลยีไม่ใช่แค่สิ่งสำเร็จรูปอย่างนี้ ลองมาดู
 กันให้ถึงตัวศัพท์ เราพูดว่าเทคโนโลยี ก็คือคำฝรั่งว่า
 technology ซึ่งได้แก่ techno + logy คำว่า logy แปลว่า
 ความรู้ หรือวิทยา จะเห็นว่า วิชาต่างๆ ที่ลงท้ายด้วย logy
 เราพยายามแปลเป็นไทยให้ลงท้ายด้วย “วิทยา” ทั้งนั้น เช่น
 psychology แปลว่า จิตวิทยา sociology แปลว่า สังคม

วิทยา criminology แปลว่า อาชญวิทยา anthropology
เราแปลว่า มานุษยวิทยา ถ้าไม่ลง logy เราก็จะแปลเป็น
“ศาสตร์” อย่าง the humanities เราก็แปลว่ามนุษยศาสตร์
science เราแปลว่า วิทยาศาสตร์ linguistics เราแปลว่า
ภาษาศาสตร์

ที่พูดมานี้ เพื่อให้เห็นว่า เทคโนโลยี ที่จริงเป็นเรื่อง
ของความรู้ มันไม่ใช่เป็นแค่เครื่องมือ และก็ไม่ใช่แค่ความรู้
เฉยๆ แต่เป็นความรู้ที่จะทำ

การมองเทคโนโลยีในความหมายว่าเป็นเครื่องมือ
เครื่องใช้ นั้น นอกจากเป็นความหมายหยาบๆ ซึ่งไม่ถูกต้อง
แล้ว ยังเป็นการมองความหมายแบบนักเอาผลหรือนักเสวย
ผล ไม่มองลึกลงไปแบบนักสร้างเหตุ ที่จริงความหมายที่แท้
ของเทคโนโลยี เป็นความหมายชั้นการสร้างเหตุ

ตามความหมายที่แท้ เทคโนโลยี คือการนำเอาความรู้
โดยเฉพาะความรู้วิทยาศาสตร์ มาจัดทำดำเนินการ เพื่อให้
การดำเนินชีวิตของมนุษย์เป็นอยู่อย่างได้ผลดียิ่งขึ้น และทำ
การต่างๆ ได้สัมฤทธิ์ผลดียิ่งขึ้น นี่คือนโยบาย เพราะฉะนั้น
เทคโนโลยีจึงไม่ได้อยู่แค่ความหมายหยาบ คือสิ่งสำเร็จรูปที่

เป็นเครื่องมือเครื่องใช้ แต่โยงไปหาเหตุปัจจัยของสิ่งเหล่านั้น
คือการนำความรู้มาใช้ นั่นคือ ตัวเหตุ

ความหมายที่แท้จริงต้องลงไปถึงความรู้ ถ้าไม่มี
ความรู้ เทคโนโลยีที่เข้าใจว่าเป็นวัตถุเครื่องใช้นั้นก็เกิดไม่ได้
เพราะฉะนั้น การมองเทคโนโลยีจะต้องมองลงไปถึงความ
หมายพื้นฐาน คือตัวภูมิปัญญา หรือตัวความรู้ และการมอง
อย่างนี้จะโยงไปหาวิทยาศาสตร์ พอมองอย่างนี้ก็จะเห็นว่า
science คู่กับ technology คือวิทยาศาสตร์คู่กับเทคโนโลยี
ถ้าเทคโนโลยีไม่มีวิทยาศาสตร์เป็นฐาน เทคโนโลยีพัฒนาไม่
ได้ จึงต้องพัฒนาวิทยาศาสตร์มาเป็นฐานของการพัฒนา
เทคโนโลยี

คนไทยเรามักติดอยู่แค่เทคโนโลยี ไม่เข้าถึงวิทยา
ศาสตร์ ถ้าเราจะก้าวขึ้นไปในการกระทำคือการผลิตและการ
สร้างสรรค์ เราจะต้องมองเทคโนโลยีในความหมายที่ถูกต้อง
คือมองลึกลงไปถึงตัวความหมายที่แท้ ที่ลงไปถึงเหตุ คือการ
นำความรู้โดยเฉพาะวิทยาศาสตร์มาใช้สร้างสรรค์ เช่น
ประดิษฐ์เครื่องมือเครื่องใช้ที่จะช่วยในการดำเนินชีวิตและ
ทำกิจการงาน เมื่่อมองอย่างนี้ ก็จะทำให้เราต้องหันไปเน้น
ในเรื่องความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ที่เป็นฐานของมัน เวลานี้เรา

ใส่ใจกันนักในเรื่องเทคโนโลยี แต่ละเลยเรื่องวิทยาศาสตร์ ถ้าจะพัฒนาประเทศชาติกันจริงๆ จะต้องลงลึกไปถึงขั้นพัฒนาวิทยาศาสตร์ให้ได้

เมื่อคนไทยชอบใช้ชอบเสพเป็นนักบริโภค ก็นี่คิดกันอยู่แค่เทคโนโลยี เลยเข้าไม่ถึงวิทยาศาสตร์ แม้แต่เป็นผู้บริหารประเทศชาติ พอพูดถึงวิทยาศาสตร์ หลายท่านก็มองแค่เทคโนโลยี คนไทยจำนวนมากไม่เข้าใจคำว่าวิทยาศาสตร์ว่าแตกต่างจากเทคโนโลยีอย่างไร เมื่อพูดถึงวิทยาศาสตร์ ก็เข้าใจแค่เทคโนโลยีเท่านั้น และเทคโนโลยีที่เข้าใจนั้น ก็ไม่ถูกต้องอีก เพราะมองอยู่แค่ตัววัตถุอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ คือโภคภัณฑ์ที่จะเอามาเสพมาใช้ ไม่มองถึงความรู้จักจัดทำ นับว่าเป็นความผิดพลาดที่สำคัญมาก เพราะเป็นเรื่องส่วนประกอบของความเข้มแข็งทางปัญญาเลยทีเดียว

ถ้าเราแก้ปัญหานี้ไม่ได้ จะไปพัฒนาคนกันได้อย่างไร เพราะว่าขนาดแค่ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับสิ่งที่อยู่ในชีวิตประจำวัน ก็ยังจับไม่ถูก

เทคโนโลยีนั้นเป็นเรื่องของความรู้ที่จะทำ หรือการรู้จักดำเนินการประยุกต์ความรู้มาใช้ประโยชน์ทำการสร้างสรรค์ คู่กับวิทยาศาสตร์ ทำไมเทคโนโลยีคู่กับวิทยาศาสตร์

เพราะว่าวิทยาศาสตร์เป็นตัวของค้ความรูู้ วิทยาศาสตร์ค้นหาความจริงของธรรมชาติว่าคืออะไร เป็นอะไร เป็นอย่างไร เป็นเพราะอะไร วิทยาศาสตร์บอกอย่างนี้ แล้วเทคโนโลยี ซึ่งเป็นความรูู้ว่าจะทำอย่างไร ก็ไปเอาความรูู้วิทยาศาสตร์ที่ว่าเป็นคืออะไร เป็นอย่างไร เพราะอะไรนั้น มาใช้จัดสรรดำเนินการให้การดำเนินชีวิตและทำกิจการงานของมนุษย์เป็นไปอย่างได้ผลดียิ่งขึ้น เทคโนโลยีจึงเป็นการนำความรูู้วิทยาศาสตร์มาประยุกต์ใช้ เป็นความรูู้ขั้นปฏิบัติการ นำมาใช้ประโยชน์

วิทยาศาสตร์เป็นตัวความรูู้เฉยๆ เทคโนโลยีก็ไปเอาความรูู้วิทยาศาสตร์นั้นมาดำเนินการสร้างสรรค์ทำอะไรร่างๆ ให้เราได้ประโยชน์จากความรูู้นั้น วิทยาศาสตร์เป็นเรื่องของความ “รูู้” เทคโนโลยีเป็นเรื่องของการ “ทำ” แต่จะทำได้ก็ต้องรูู้ หรือต้องรูู้จึงทำได้ เทคโนโลยีเชื่อมโยงความรูู้ ออกมาสู่การกระทำ

การมองความหมายของเทคโนโลยีขั้นนี้ขั้นนี้มองลงไปถึงเหตุ ไม่ใช่มองแค่ผลผลิตที่สร้างสรรค์แล้ว แต่มองลึกลงไปถึงการที่จะพัฒนาความรูู้ความสามารถ โดยโยงต่อไปถึงการที่จะต้อง

๑. ทำให้เกิดความรูู้วิทยาศาสตร์ขึ้นมา

๒. เอาความรู้วิทยาศาสตร์นั้นมาดำเนินการสร้างสรรค์
จัดทำให้เกิดเป็นงานเป็นการ เป็นเครื่องมือเครื่องใช้ เป็นต้น
ขั้นนี้ต่างหากที่เราควรมองเทคโนโลยี แต่คนไทยโดย
ทั่วไปไม่มองความหมายถึงขั้นนี้ ยิ่งกว่านั้น คนไทยจะมอง
แม้แต่วิทยาศาสตร์ในความหมายที่เป็นเทคโนโลยี หลายคน
เมื่อถูกถามว่าวิทยาศาสตร์คืออะไร เขามองได้แค่เทคโนโลยี
เท่านั้น เมืองไทยเราติดอยู่แค่เทคโนโลยี(ในความหมาย
อย่างหยาบที่ไม่ถูกต้อง) เข้าไม่ถึงวิทยาศาสตร์ วัฒนธรรม
วิทยาศาสตร์แทบไม่เกิดขึ้นในเมืองไทยเลย

ถ้าวัฒนธรรมวิทยาศาสตร์เกิด จิตใจวิทยาศาสตร์
เกิด จะมีความใฝ่รู้ จะนิยมเหตุผล จะชอบทดลอง จะนิยม
ปัญญา และชอบแสวงปัญญา คนไทยจะต้องสนใจให้ถึง
ตัววิทยาศาสตร์เอง ซึ่งเป็นฐานของเทคโนโลยี

ถ้าคนไทยมองเทคโนโลยีโยงไปถึงวิทยาศาสตร์อย่างนี้
ก็จะสร้างจิตใจของนักผลิตและนักสร้างสรรค์ขึ้นมาได้ ทำให้
เกิดคุณสมบัติคู่กันที่ครบวงจร คือ วิทยาศาสตร์สร้างวัฒน-
ธรรมแห่ง*ความใฝ่รู้* และเทคโนโลยีสร้างวัฒนธรรมแห่ง*ความ
ใฝ่สร้างสรรค์* ซึ่งเมื่อประสานเข้ากับวัฒนธรรมแห่ง*ความบาก
บันสู้สังเวย*ของอุตสาหกรรม ก็นำไปสู่ความเจริญขยายตัวของ

วิทยาการและการผลิตการสร้างสรรค์ พร้อมทั้งความก้าวหน้าทางวัตถุและความพร้อมทางเศรษฐกิจอย่างน่าอัศจรรย์ มองลึกละเอียดลงไปให้เห็นแง่มุมเพิ่มขึ้นอีก เพื่อจะได้พัฒนาคนและพัฒนาทุกอย่างให้ถูกต้อง ที่ว่าเทคโนโลยีเชื่อมโยงความรู้ออกมาสู่การกระทำนั้น ยังมีความหมายซ้อนและซ้อนอยู่อีก กล่าวคือ ในการที่ความรู้จะโยงออกมาสู่การกระทำได้นั้น จะต้องมีความรู้คิดหยั่งเห็นในหนทางและวิธีการที่จะจัดทำนำความรู้มาใช้ และมีฝีมือที่จะทำให้สัมฤทธิ์วัตถุประสงค์ พูดอีกอย่างหนึ่งว่า ความสามารถที่จะแสดงออกซึ่งปรีชาที่จะทำให้สำเร็จประโยชน์ ความสามารถ ๒ ชั้นนี้มีชื่อเรียกว่า *ศิลปะ* เพราะฉะนั้น ในเทคโนโลยีจึงมีศิลปะรวมอยู่ด้วย

พูดให้เป็นสำนวนว่า เทคโนโลยีโยงวิทยาศาสตร์กับศิลปะเข้าด้วยกัน หรือพูดให้สั้นลงไปอีกว่า *เทคโนโลยีโยงศาสตร์กับศิลป์เข้าด้วยกัน* และเมื่อทำได้อย่างนี้ เทคโนโลยีจึงทำให้วิทยาศาสตร์เกิดผลเป็นประโยชน์แก่ชีวิตและสังคม หรือแก่มวลมนุษย์และแก่โลกทั้งหมด

อย่างไรก็ตาม ยังไม่ใช่เท่านั้น การที่เทคโนโลยีโยงศาสตร์กับศิลป์มาต่อกันได้แบบนี้ ยังไม่เป็นหลักประกันว่า

จะเกิดผลดีเป็นประโยชน์สุขอย่างแท้จริง การพัฒนาคนเพียง
ขั้นนี้ ยังไม่เพียงพอ ยังจะต้องมีการพัฒนาคนอีกขั้นหนึ่ง ซึ่ง
เป็นขั้นตัดสินเด็ดขาด คือ **พัฒนาคนให้สามารถโยนศาสตร์กับ
ศิลป์ ให้ถึงกุศลด้วย** คือให้มาเชื่อมต่อหรือรับใช้เจตจำนงที่จะ
ใช้ศิลปนำศาสตร์ไปทำการสร้างสรรค์ให้เกิดผลดีเป็น
ประโยชน์แก่ชีวิตและสังคมอย่างแท้จริง เช่นนำมาช่วยให้
มนุษย์มีปัจจัยสี่กินใช้ทั่วถึง มีสุขภาพดี บำบัดทุกข์ภัย ให้
เป็นอยู่อย่างสวัสดิ์ มีสันติสุข

เมื่อเทคโนโลยีขึ้นมามีบทบาทสนองเจตจำนงที่เป็น
กุศล ก็ส่งผลสืบทอดไปถึงอุตสาหกรรม ทำให้การผลิต
เป็นไปในทางสร้างสรรค์เพื่อประโยชน์สุขของมวลมนุษย์และ
สรรพชีวิตอย่างแท้จริง

หากปราศจากการพัฒนากุศลแล้ว การพัฒนา
ศาสตร์และศิลป์อาจเบี่ยงเบนออกจากทางที่แท้อันถูกต้อง
กลายเป็นเครื่องก่อความหายนะและความพินาศแก่มนุษย์
และโลกทั้งหมดก็ได้ แต่ถ้าเราพัฒนาคนให้ถึงขั้น ได้ทั้ง
ศาสตร์ ทั้งศิลป์ และทั้งกุศล และ**สามารถโยนศาสตร์และศิลป์
ให้ถึงกุศล ก็จะเป็นมงคล** คือก่อให้เกิดความดีงามและความออก
งามของมนุษยชาติ เป็นอารยธรรมที่พึงประสงค์อย่างแท้จริง

คนไทยยังศึกษาไม่ถึงสาระของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ในสังคมไทยของเรา การพัฒนาประเทศขณะนี้มีปัญหา เพราะว่า คนไทยเพิกเฉยอยู่แค่วิชาการที่เป็นระดับเทคโนโลยี ในระบบความคิดแบบแยกส่วน วิชาการจำพวกวิทยาศาสตร์ บริสุทธ์ คนไทยไม่สนใจ จึงเกิดเป็นปัญหาของประเทศชาติ ในปัจจุบันว่า วิชาวิทยาศาสตร์บริสุทธ์หาคนศึกษายาก รัฐบาลวางแผนพัฒนาประเทศขณะนี้ต้องไปเน้นย้ำว่าทำอย่างไรจะ ส่งเสริมให้มีคนศึกษาวิทยาศาสตร์เพิ่มมากขึ้น เพราะที่แท้ วิทยาศาสตร์ต่างหากที่จะเป็นฐานของการพัฒนาเทคโนโลยี ถ้าอยู่แค่เทคโนโลยีก็ไปไม่ไกล

ขอให้ไปดูในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จะรู้ว่าสังคมไทยขาดแคลนนักศึกษาผู้เรียนในวิชาวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ ปัญหาของสังคมไทยเราจึงมีมากมาย หลายอย่างและหลายชั้น ทั้งปัญหาเฉพาะของเราเอง และ ปัญหาร่วมกันกับโลกปัจจุบันทั้งหมด เมื่อขาดการพัฒนา วิทยาศาสตร์ ก็ขาดศักยภาพในการพัฒนาเทคโนโลยี แม้แต่ การพัฒนาความรู้ศาสตร์ ที่จะมาโยงกับศิลป์ ก็ยังโหว่เชื่อม กันไม่ไหว จึงไม่ต้องพูดว่าจะพัฒนาให้ถึงกุศลได้อย่างไร

อย่างไรก็ดี ในด้านการศึกษาวิทยาศาสตร์นี้ ถ้ามองให้ดี ปัญหาความขาดแคลนผู้เรียนวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ ยังไม่ใช่ปัญหาใหญ่แท้จริง ความขาดแคลนผู้เรียนวิทยาศาสตร์ที่ว่านี้ เป็นปัญหาการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ซึ่งโยงไปถึงเรื่องกำลังคนในการพัฒนาประเทศ ซึ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นสำคัญ เป็นปัญหาชั้นพื้นผิวที่โผล่ให้เห็น เป็นปลายเรื่องเท่านั้น

ปัญหาที่แท้ก็คือ การศึกษาวิทยาศาสตร์โดยรวมในสังคมไทยที่ผ่านมาทั้งหมด ตั้งแต่ชั้นเริ่มต้นไปจนตลอด ไม่ว่าจะในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา หรืออุดมศึกษาก็ตาม ถ้าไม่ถือว่าล้มเหลวทั้งหมด ก็ไม่ประสบความสำเร็จในการสร้างผลที่เป็นสาระของการศึกษาวิทยาศาสตร์

การศึกษาวิทยาศาสตร์ มิใช่เป็นเพียงการเรียนรู้ข้อมูลวิชาวิทยาศาสตร์ และไม่ใช่เพียงความสามารถใช้วิธีการวิทยาศาสตร์เท่านั้น แต่หมายถึงการพัฒนาจิตปัญญาวิทยาศาสตร์ขึ้นมาในตัวคนผู้เรียน คือ การที่คนมีจิตใจวิทยาศาสตร์ ตลอดจนถึงการที่สังคมมีวัฒนธรรมวิทยาศาสตร์ อันได้แก่ความใฝ่รู้ ความเป็นผู้มีเหตุผล ความนิยมปัญญา ความไม่เชื่อง่ายเหลวไหล มงาย ความชอบพิสูจน์ทดลอง ชอบค้นคว้าสืบค้นหาความจริง

เฉพาะอย่างยิ่ง ความใฝ่รู้ ที่จะต้องเข้าถึงแก่นแท้ของความ
จริงให้จงได้

แต่ภาพที่ปรากฏในสังคมไทยปัจจุบันนี้ ดูเหมือนจะ
ตรงข้ามกับความมีจิตใจวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมวิทยา-
ศาสตร์ จึงทำให้มองได้ว่า การศึกษาวิทยาศาสตร์ในสังคม
ไทยที่ผ่านมาเป็นเวลายาวนาน ไม่ได้ผลที่พึงต้องการ คือผล
ที่เป็นสาระของการศึกษาวิทยาศาสตร์ที่ว่ามานั้น (เรื่องนี้
สถาบันพุทธศาสนาก็ไม่พ้นที่จะถูกตีเตียนแบบเดียวกัน)

การศึกษาศาสตร์ชั้นใด การศึกษาด้าน
เทคโนโลยีก็ชั้นนั้น สาระของการศึกษาเทคโนโลยี มิใช่แค่การรู้
จักทำและรู้จักใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีต่างๆ แต่อยู่ที่การพัฒนา
ความใฝ่สร้างสรรค์ พร้อมทั้งความคิดสร้างสรรค์และมีมือสร้าง
สรรค์ กล่าวคือความใฝ่ปรารถนาที่จะแก้ปัญหาและทำให้เกิด
ประโยชน์สุขแก่ชีวิตและสังคมอย่างแรงกล้า ที่ทำให้หาทางและ
เพียรพยายามนำเอาความรู้ที่ดีที่สุดมาจัดสรรประดิษฐ์นวัตกรรม
ที่จะบันดาลผลให้สำเร็จประโยชน์สุขนั้น ซึ่งการศึกษาด้านกุศล
จะมาช่วยปิดกั้นความผิดพลาด โดยทำให้มองเห็นถูกต้อง
ชัดเจนว่า ประโยชน์สุขที่ปรารถนานั้นเป็นประโยชน์สุขแท้
จริง ที่เกื้อกูลแก่ชีวิต สังคม และระบบสัมพันธ์ของธรรมชาติ

ทั้งหมด มิใช่เป็นเพียงสิ่งบำรุงบำเรอชอบใจที่หลงตื่นชื่นชม วาบวาบไปด้วยกำลังโมหะ

การลงทุนสนับสนุนเพียงด้วยงบประมาณและการให้ทุน ตลอดจนเพิ่มค่าตอบแทน อาจช่วยให้มีจำนวนผู้ศึกษาเล่าเรียนวิทยาศาสตร์เพิ่มขึ้น และสังคมไทยได้กำลังคนด้านวิทยาศาสตร์มาบรรจุในวงงานต่างๆ เช่นประจำโรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น หนุ่่นเป้าหมายในการพัฒนาเศรษฐกิจสนองความต้องการของธุรกิจอุตสาหกรรมได้ผลมาก จนกระทั่งถ้าเสียหลัก ก็อาจจะมีสภาพอย่างที่เราเรียกว่าเป็นเพียงวิทยาศาสตร์ที่รับใช้อุตสาหกรรม (เวลานี้ดูเหมือนจะมีความโน้มเอียงที่จะเกิดมีวิทยาศาสตร์เชิงพาณิชย์ หรือวิทยาศาสตร์แบบธุรกิจ เหมือนอย่างกิจการด้านอื่นๆ ของยุคสมัย) แต่การลงทุนทั้งหมดนั้นคงไม่ช่วยให้ประเทศไทยมีนักวิทยาศาสตร์ยอดเยี่ยม ที่เป็นนักค้นพบผู้สร้างยุคสมัย หรือเป็นผู้นำโลกสู่ก้าวใหม่แห่งการบุกฝ่าพรมแดนความรู้วิทยาศาสตร์

ความสำเร็จที่ว่่านั้นอยู่ที่การศึกษาวิทยาศาสตร์ที่เข้าถึงสาระ ซึ่งสามารถสร้างจิตใจวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมวิทยาศาสตร์ ดังที่กล่าวข้างต้น คือความใฝ่รู้ รักความจริง ชอบเหตุผล นิยมปัญญา ชอบค้นคว้าแสวงหาสืบสาว ตรวจสอบ

สอบ ทดลอง ชนิดที่ว่าถ้ายังไม่ถึงความจริงถ่องแท้จะไม่ยอมหยุด เช่นเดียวกับจิตใจของนักเทคโนโลยีที่ใฝ่สร้างสรรค์ซึ่งจะค้นหาทางจัดดำเนินการให้ประโยชน์สุขนั้นเป็นผลสำเร็จให้ได้

ถ้าการศึกษาวิทยาศาสตร์สร้างจิตใจวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมวิทยาศาสตร์ (และการศึกษาเทคโนโลยีสร้างจิตใจของนักสร้างสรรค์) อย่างที่ว่ามานี้ได้ จึงจะเป็นการศึกษาวิทยาศาสตร์ (และการศึกษาเทคโนโลยี) ที่แท้จริง ซึ่งเข้าถึงสาระ และมั่นใจได้ว่า การศึกษาวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ จะคึกคักขึ้นมาเองโดยธรรมชาติอย่างไม่ขึ้นต่อกระแสเศรษฐกิจมากนัก และสังคมไทยจะมีนักค้นพบทางวิทยาศาสตร์ และนักประดิษฐ์เกิดขึ้นบ่อยครั้ง โดยไม่ต้องรอเตือนเตือนดีใจกับคนดีคนเด่นที่โผล่ดังขึ้นมาเป็นปรากฏการณ์บังเอิญของสังคม ชนิดนานแสนนานจะมีสักคน

เพียงแค่ว่าสังคมไทยขาดแคลนผู้ศึกษาวิชาวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ ก็มีคำถามที่หนักหนาว่ารัฐบาลจะหาทางแก้ปัญหาอย่างไร แต่เราไม่จำเป็นต้องรอรัฐบาล เพราะปัญหาที่แท้จริงใหญ่กว่านั้น ซึ่งจะต้องถามคนไทยทั้งชาติเลยทีเดียวน่า คนไทยจะพัฒนาตัวเองและช่วยกันพัฒนาสังคมไทยอย่างไร?

นี่เป็นข้อใหญ่ของปัญหาการพัฒนาประเทศไทย

คนไทยยังใช้เทคโนโลยีแทบไม่ได้คุณค่าในการพัฒนา

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างประเทศหรือสังคมต่างๆ ในโลก เราเป็นประเทศผู้บริโภคนเทคโนโลยี ในขณะที่บางประเทศเขาเป็นผู้ผลิตเทคโนโลยี นี่เราก็เสียเปรียบขั้นหนึ่งแล้ว ทีนี้พอเราบริโภคเทคโนโลยี คือนำเทคโนโลยีมาใช้ ก็มีปัญหาในการใช้อีกว่าใช้เพื่ออะไร การใช้แบบไหนมากในสังคมไทย

การใช้มี ๒ แบบ คือการใช้เพื่อเสพ กับการใช้เพื่อศึกษาและสร้างสรรค์ เราดูตั้งแต่ประชาชนทั่วไป ดูผู้ใหญ่ ดูเด็กนักเรียนในโรงเรียน จนกระทั่งถึงในบ้าน ในครอบครัวว่าใช้เทคโนโลยีกันแบบไหน แต่ต้องรู้จักแยกก่อนว่า การใช้เพื่อเสพ กับการใช้เพื่อศึกษาและสร้างสรรค์ต่างกันอย่างไร พอแยกได้ปั๊บ เราจะเห็นคนไทยทันทีเลยว่า คนไทยส่วนมากใช้เทคโนโลยีเพื่อเสพ หรือเพื่อศึกษาและสร้างสรรค์

ในการใช้เพื่อเสพ กับใช้เพื่อศึกษาและสร้างสรรค์นั้น เปอร์เซ็นต์ในการใช้ ๒ แบบนี้ จะต้องสมดุล ขณะนี้เราเสียดุลอย่างหนัก เราใช้เพื่อเสพแทบจะ ๙๐% คือหมดดุลเลย การใช้เพื่อศึกษาและสร้างสรรค์แทบไม่มี

แม้แต่เด็กๆ เล็กๆ มาที่วัด เมื่อคุยกับเด็ก ลองถามดูว่าหนูดูทีวีวันละกี่ชั่วโมง ก็ได้คำตอบว่า ดูวันธรรมดาเท่านั้น

ชั่วโมง เสาร์-อาทิตย์เท่านี้ชั่วโมง ทีวีเป็นอุปกรณ์เทคโนโลยี หนูใช้มัน หนูดูมันเพื่อเสฟกีเปอร์เซ็นต์ เพื่อศึกษากีเปอร์เซ็นต์

เด็กคนหนึ่งอยู่ ป. ๕ อาตมาถามแกว่า หนูดูทีวีนี้ดู เพื่อเสฟกีเปอร์เซ็นต์ เพื่อศึกษากีเปอร์เซ็นต์ แกบอกอาตมา ว่า หนูดูเพื่อเสฟ ๙๙% อาตมาก็ถามแกต่อไปว่า แล้วการดูทีวี เพื่อเสฟกับเพื่อศึกษา อย่างไหนถูกต้องกว่ากัน แกก็บอกว่าดู เพื่อศึกษาถูกต้อง แล้วทำไมหนูดูเพื่อเสฟตั้ง ๙๙% จะถูก หรือ เด็กบอกว่าไม่ถูก ก็ถามว่าแล้วจะทำอย่างไร ถ้าไม่ถูก เรายามาแก้ไขปรับปรุงกันเอาใหม่ เด็กบอกว่า เอา

ถ้าอย่างนั้นเราลองมาช่วยกันคิดซิว่า เราจะค่อยๆ พัฒนาขึ้นไป ลองเริ่มว่า ตอนนี้จะเอาเสฟกีเปอร์เซ็นต์ ศึกษา กีเปอร์เซ็นต์ เด็กตอบว่า เอา ๕๐/๕๐ เราก็รู้ว่าเด็กตอบเอา ใจพระ ก็บอกว่า หนู พระไม่เรียกร้องจากเด็กมากอย่างนั้น หรอก เห็นใจ สังคมของเรามันก็เป็นอย่างนี้ ผู้ใหญ่ทำมาเป็น ตัวอย่าง เรายามาตกลงกัน ลองวางดูซิ เอาแค่นี้ข้างศึกษามัน เพิ่มขึ้นหน่อย

ในที่สุดก็ตกลงกันได้ว่า ให้ดูเพื่อเสฟ ๗๐% ดูเพื่อ ศึกษา ๓๐% จากขั้นนี้เราค่อยๆก้าวต่อ แต่มันจะเป็นไปเอง ถ้าเด็กเริ่มใช้เทคโนโลยี เช่น ดูทีวีเพื่อศึกษามากขึ้น เขาจะ

พัฒนาความใฝ่รู้ แล้วเขาจะมีความสุขจากการเรียนรู้ แล้วเขาจะเพิ่มเปอร์เซ็นต์ในการใช้เพื่อศึกษา แล้วจากการใช้เพื่อศึกษาก็จะก้าวอีกขั้นหนึ่ง ไปสู่การใช้เพื่อสร้างสรรค์ เชื้อใหม่มันจะต่อกัน แต่ถ้าใช้เพื่อเสพก็จะตันอยู่ที่นั่นเอง วนเวียนอยู่ในสังสารวัฏแห่งความยินดียินร้ายชอบชัง แต่ถ้าใช้เพื่อศึกษาเขาจะก้าวต่อไปสู่การสร้างสรรค์

เด็กอีกคนหนึ่งอยู่ ป.๔ คุณพ่อเป็นอาจารย์ในมหาวิทยาลัย มีคอมพิวเตอร์ให้ใช้ ก็ถามแกว่า ที่หนูใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีคือคอมพิวเตอร์นี้ หนูใช้เพื่อเสพหรือเพื่อศึกษา เด็กบอกว่าหนูก็ใช้เพื่อเสพช ใช้เพื่อเสพอย่างไรล่ะ ก็เล่นเกมสซึ ก็ถามว่าทำไมไม่ใช้เพื่อศึกษาล่ะ เช่น หัดพิมพ์ดีด เด็กก็ว่ามันไม่สนุก อย่างนี้เป็นต้น

แน่นอนว่า การเล่นเกมสซึเป็นประโยชน์แก่เด็กไม่น้อย (เป็นธรรมดาอยู่แล้วว่าการเล่นโดยทั่วไป เป็นกิจกรรมที่ช่วยการพัฒนาของเด็ก) โดยเฉพาะเกมสซึบางอย่างช่วยฝึกสมองได้มาก แต่พร้อมกับประโยชน์มันก็มีโทษด้วย และการที่จะมีประโยชน์มากหรือน้อย มีโทษมากหรือน้อย และมีประโยชน์หรือโทษมากกว่ากันนั้น ย่อมขึ้นต่อเงื่อนไขหลายอย่าง เช่น เกมสซึที่เล่นเป็นเกมสซึอะไร ผู้ออกแบบทำขึ้นมาจากสภาพจิต

และเจตจำนงที่มุ่งอะไร เด็กเล่นอย่างไร เด็กมีความรู้คิดแค่ไหน อยู่ในความดูแลชี้แนะนำทางหรือไม่อย่างไร เล่นภายในขอบเขตหรือโดยสมดุลกับกิจกรรมการศึกษาและสร้างสรรค์อย่างอื่นหรือไม่ อิทธิพลและผลสะท้อนในทางชักจูงหรือก่อพฤติกรรม ความคิด จิตนิสัยหรือสภาพจิต แต่ละด้านๆ เป็นอย่างไร คุ่มหรือไม่ เด็กใฝ่หรือยอมรับกิจกรรมทางเลือกอื่นที่ดีกว่าได้แค่ไหน มีการคุมให้ได้ผลที่พึงประสงค์ เช่น ใช้เป็นสื่อ นำสู่สิ่งที่เป็นสาระแท้ได้เพียงใด และที่สำคัญยิ่ง ซึ่งมักมองข้ามกันไป ก็คือความหมกมุ่นกับเทคโนโลยีเกินพอดี ที่ทำให้เด็กห่างเหินหรือถึงกับแปลกแยกจากธรรมชาติ และแม้แต่จากเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน

เวลานี้ คนชอบอ้างรายงานผลการวิจัยในเรื่องต่างๆ เช่นในด้านเทคโนโลยี ซึ่งก็มีประโยชน์ แต่ก็ต้องระวัง โดยเฉพาะผลการวิจัยที่รับใช้ธุรกิจอุตสาหกรรมเท่านั้น แม้แต่การวิจัยที่บริสุทธิ์ก็มักเจาะหาความจริงเฉพาะแง่เฉพาะด้าน หรือแม้แต่เฉพาะจุด ซึ่งจะต้องมองให้พอดีกับสถานะของมัน

หันกลับมาเรื่องเก่า เด็กชุดนี้ตกลงไปแล้ว ต่อมาอีกชุดหนึ่งๆ ก็ใกล้ๆ กัน เฉลี่ยใช้เทคโนโลยีเพื่อเสพอย่างน้อย ๘๐% เราลองดูผู้ใหญ่เป็นอย่างไร ผู้ใหญ่ไทย ใช้เพื่อเสพ

มาก หรือใช้เพื่อศึกษามากกว่า จะต้องเริ่มทีนี้ก่อน เช่นอย่าง ดูทีวี ปรากฏว่าใช้เพื่อดูการบันเทิง ใช้ดูมวยต่อสู้ เสียมาก แม้แต่การใช้เราก็พลาดแล้ว ฉะนั้น จะต้องมีการปรับทัศนคติของการใช้เพื่อศึกษาและสร้างสรรค์ให้เพิ่มขึ้น แล้วต่อไปการมีความสุขก็จะสัมพันธ์กับการใช้ไปด้วย เพราะเมื่อเราพัฒนาการใช้ก็จะนำไปสู่การมีความสุขที่ต่างกันตามวิธีใช้นั้นด้วย คือ ความสุขจากการเสพเทคโนโลยี กับความสุขจากการศึกษา และสร้างสรรค์ด้วยเทคโนโลยี

ความสุขจากการศึกษาและสร้างสรรค์ คือความสุขจากการสนองความต้องการในการใฝ่รู้ และความสุขจากการสนองความต้องการในการทำสิ่งทั้งหลายให้มั่นคง ถ้ามีความสุขแบบนี้ การพัฒนาจะเกิดขึ้นเอง เพราะเราพัฒนาคนอย่างถูกต้อง

เอาละ ตอนนีเห็นได้แล้วว่าสังคมไทยจะต้องแก้ไขเกี่ยวกับเรื่องเทคโนโลยี เริ่มต้นตั้งแต่การใช้เพื่อเสพกับการใช้เพื่อศึกษาและสร้างสรรค์

เวลานี้ เด็กหาความสุขจากการเสพเทคโนโลยีมาก ต่อไปการศึกษาตั้งแต่ในบ้าน จะต้องมุ่งเน้นที่จะช่วยให้เขามีความสุขจากการใช้เทคโนโลยีทำการสร้างสรรค์ เด็กที่พัฒนา จะมีความสุขแบบนี้ คือความสุขจากการใช้เทคโนโลยีทำการ

สร้างสรรค์ หรือความสุขจากการสร้างสรรค์ด้วยเทคโนโลยี เขาจะมีความสุขจากการใช้คอมพิวเตอร์สร้างงาน ไม่ติดต่อกับการหาความสุขจากการใช้คอมพิวเตอร์เล่นเกมส์ เขาจะใช้เทคโนโลยีทำการสร้างสรรค์ต่างๆ ขึ้นมา

ถ้าเด็กมาถึงขั้นนี้ พ่อแม่อุ่นใจสบายใจได้ และสังคมของเราก็มีหวังที่จะพัฒนา แต่ถ้าเด็กยังหาความสุขจากการเสพเทคโนโลยีแล้ว ให้ระวังเถิด มันจะไปจบที่ยาบ้า เพราะเป็นพวกเดียวกัน

การหาความสุขจากการเสพเทคโนโลยี ก็คือการหาความสุขจากการเสพชนิดหนึ่ง ซึ่งอยู่ในเครือเดียวกันกับการเสพยาเสพติด เพราะจะต้องเพิ่มแรงกระตุ้น โดยปริมาณและถี่ถี่ของสิ่งเร้าให้มากขึ้น เพื่อให้ได้ความสุขเท่าเดิม ซึ่งจะนำไปสู่การพึ่งพาหรือขึ้นต่อเทคโนโลยี

ถ้าเพิ่มแรงกระตุ้นเร้าไม่ทันหรือไม่พอ เกิดเบื่อหน่ายขึ้นมา เมื่อชีวิตและความสุขขึ้นอยู่กับการเสพเทคโนโลยีและวัตถุบำรุงบำเรอแล้ว พอเบื่อเทคโนโลยีและวัตถุเสพ ก็พลอยเบื่อหน่ายอยากหนีชีวิตด้วย แล้วก็เลยเปิดช่องที่จะพาต่อไปหายาเสพติด และชีวิตก็อาจจะจบที่นั่น หรืออาจจะไปจบที่สิ่งเสพติดทางจิต ที่มาในรูปของลัทธิความเชื่อและวิธีปฏิบัติ

ดีโลกหลบชีวิตแบบต่างๆ ย้ายจากปลายสุดข้างหลังโลก กลายเป็นหล่นจากโลกไปเลย

ในทางตรงข้าม ถ้าคนมีความสุขจากการศึกษาและสร้างสรรค์แล้ว เขาจะพ้นจากวิถีทางที่ผิดนั้น นี่คือนี้อะไรที่สำคัญส่วนหนึ่งของการศึกษา เป็นการแก้ปัญหาที่ได้ทั้งการพัฒนาคน และพัฒนาประเทศชาติ ทั้งพัฒนาจิตใจและพัฒนาเศรษฐกิจ ครอบคลุม ความเป็นนักศึกษาและสร้างสรรค์ ทำให้ก้าวพ้นไปได้จากความทุกข์ที่ขึ้นต่อสิ่งเสพ สู่อิสรภาพ และความสุขที่สูงขึ้นไป

อย่างน้อยควรระลึกไว้ว่า คุณค่าของเทคโนโลยีมิใช่อุบัติการได้มีสิ่งเสพบริโภคอำนวยความสะดวกสบาย แต่เทคโนโลยีมีคุณค่าอยู่ที่การพัฒนาคน คือเป็นเครื่องช่วยเกื้อหนุนอำนวยความสะดวกให้คนสามารถพัฒนาศักยภาพที่จะสร้างสรรค์สิ่งดีงาม นำชีวิตและสังคมเข้าถึงความสุขและอิสรภาพที่ลึกและกว้างยิ่งขึ้นไป

การมีเทคโนโลยีต้องหมายถึงการมีเครื่องช่วยพัฒนาปัญญา อย่างน้อยการพัฒนาเทคโนโลยี จะต้องคู่เคียงกันไปกับการพัฒนาอินทรีย์ มิใช่กลายเป็นว่า เทคโนโลยียิ่งก้าวหน้าอินทรีย์คือตา หู มือ สมองของคน ยิ่งหมดความละเอียดไว

เฉียบคม ความขัดเกลา และความอ่อนโยนนุ่มนวล กลายเป็น
อินทรีย์ที่ท้อหยาบด้านกระด้างที่นกระหายก้าวร้าวรุนแรง ที่
จะถูกชักพาไปด้วยแรงความอยากความปรารถนาของความ
ไฝเสพบริโภค และการทำลายล้างเพื่อแย่งชิงผลประโยชน์กัน

เมื่อการพัฒนาคนถูกต้อง ก็แก้ปัญหาที่เดียวครบ
ตลอดกระบวนการ แต่ถ้าพัฒนาผิดแล้วก็วนอยู่ในวังวนนั้น
เอง *เวลานี้ที่น่ากลัวว่า การศึกษาและการพัฒนาคนจะกลายเป็น
การพัฒนาความไฝเสพบริโภค* โดยนี้กว่าถ้าคนมีความไฝเสพบ
แล้ว เขาจะแข่งขันเก่ง จะตั้งใจทำงานทำการ แต่เปล่า ผิด
เต็มประตูเลย เพราะจับปัจจัยที่แท้ไม่ได้

เมื่อคนมีความไฝเสพบสูง สังคมก็มีแต่คนที่ส่วนใหญ่
เป็นนักบริโภค กลายเป็นสังคมบริโภค โดยเฉพาะเมื่อเป็นเรื่อง
ของสิ่งของเครื่องใช้ทางเทคโนโลยี ซึ่งเป็นของที่ต้องผลิต
สังคมผู้บริโภคเทคโนโลยีก็กลายเป็นสังคมผู้ซื้อโภคภัณฑ์
เทคโนโลยี และเมื่อเป็นประเทศกำลังพัฒนา ก็มักกลายเป็น
ผู้ซื้อและผู้บริโภคทางแถว ที่นอกจากตามเขาล้าหลัง
ท้ายสุดแล้ว ก็จะใช้ของที่แพงที่สุดด้วย เพราะผ่านเบี่ยบาย
รายการมากที่สุด

เมื่อความเป็นผู้บริโภคร่างกาย มาบวกเข้ากับความเป็นประเทศหรือสังคมที่กำลังพัฒนา ความด้อยหรือความเสียเปรียบก็ยิ่งหนักหนา จนกระทั่งว่า ถ้าไม่มีหลักและวิธีปฏิบัติที่ถูกต้อง ก็จะเป็นเครื่องผูกมัดมัดตัวให้จมอยู่ภายใต้ความล่าช้าและความด้อยพัฒนานั้นอย่างยั่งยืนหรือยิ่งต่ำลงไป

ความด้อยหรือความเสียเปรียบมีหลายด้าน แต่ที่เห็นชัดเห็นง่ายก็คือด้านเศรษฐกิจ เช่นอย่างคนไทยที่ซื้อผลิตภัณฑ์เทคโนโลยีมาใช้ เมื่อเทียบกับคนในประเทศพัฒนาแล้ว เช่นอย่างอเมริกา จะมีฐานะเป็นผู้มีรายได้น้อย แต่ซื้อของแพงหรือได้น้อยแต่จ่ายมาก

ยกตัวอย่าง คนไทย เมื่อเติบโตขึ้นและจะเริ่มต้นชีวิตของตนเอง เช่น จบการศึกษาแล้วจะเริ่มทำงาน โดยเฉพาะผู้ที่เริ่มทำธุรกิจ ก็มักจะคิดถึงการมีรถยนต์ส่วนตัว ทั้งนี้ด้วยเหตุผลทางค่านิยม (ไม่ว่าจะโดยถูกบีบ หรือถูกกลืน หรือโดยหลงใหลเองก็ตาม) ผสมกับปัญหาการจราจร

ถ้าเป็นคนที่มียศนิยมพอจะสูงสักหน่อย (ไม่ถึงกับสูงทีเดียว) ก็จะซื้อรถยนต์ที่นิยมกันว่าเป็นชั้นดี เอาแค่ราคาไม่ถึงล้าน สัก ๙ แสน ๖ หมื่นบาท ซึ่งถ้าซื้อในอเมริกา รถคันเดียวกันนี้ มีราคาประมาณ ๒๕,๐๐๐ ดอลลาร์ คือ ๖ แสน

บาทเศษ ถ้าคนไทยวัยหนุ่มสาวผู้นั้นจบการศึกษาปริญญาโท ทำงานเอกชน มีรายได้ดีพอควร ได้เงินเดือนสูงถึงหมื่นห้าพัน บาท เก็บเงินเดือนไว้ทั้งหมด ไม่ใช้กินอยู่อย่างอื่นเลย (คงจะเป็นไปไม่ได้) และไม่นับเงินเดือนที่เพิ่มขึ้นตามเวลา จะต้อง รอดถึงเกือบ ๕ ปีครึ่ง จึงจะซื้อรถคันนั้นด้วยเงินสดได้

ยิ่งถ้าเข้ารับราชการ ได้เงินเดือน ๘ พันบาท จะต้อง เก็บเงินไม่ใช้เลย นานถึง ๑๐ ปี จึงจะซื้อได้ แต่คนในประเทศ อเมริกา จบปริญญาโท ทำงานได้เงินเดือนระดับทั่วไปเดือนละ ๒,๕๐๐ ดอลลาร์ เขาเก็บเงินเพียง ๑๐ เดือน ก็ซื้อรถยนต์ คันอย่างดีคันเดียวกันนั้นได้แล้ว

แต่ที่สำคัญยิ่งกว่าเรื่องของถูกรายได้สูงของแพงรายได้ต่ำ ก็คือ เรื่องค่านิยมที่อยู่ในจิตใจภายใต้กระแสหล่อหลอม หรือผลักดันของสังคม กล่าวคือในสังคมไทยเรานี้ คนซื้อหา รถยนต์มิใช่เพียงในความหมายว่าเป็นยานพาหนะ เครื่องใช้ ในการเดินทาง แต่หมายถึงความมีหน้ามีตา ความเด่น ความโก้ และความนิยมเชื่อถือเป็นสำคัญ (คนไทยจึงถูกพวก นักต้มตุ๋น นั่งรถโก้มาหลอกเอาได้บ่อยๆ) ซึ่งทำให้รู้สึกจำเป็น ที่จะต้องมีรถยนต์ดีๆใช้ เกินความจำเป็นในการใช้งานจริง ต่างจากคนในสังคมอเมริกัน ที่โดยทั่วไปมองรถยนต์เป็น

เพียงยานพาหนะเครื่องใช้ในการเป็นอยู่ เมื่อมีใช้อยู่แล้ว ก็ใช้ต่อไป ไม่ต้องทูลทูลรายเที่ยวซื้อหามาแสดงหน้าแก่ใคร ก็เลยมีเวลาและความคิดที่จะไปใส่ใจกับเรื่องอื่นที่เป็นสาระมากกว่า

เมื่อมองในแง่ของการแข่งขันตามสภาพของยุคสมัยปัจจุบัน แล้วลองเปรียบเทียบกัน ก็จะเห็นว่า *สังคมอเมริกัน* ถึงแม้เวลานี้เขาจะตกอยู่ในภาวะที่โทมหนัก แต่เขาก็ยังมีการแข่งขันในเชิงปัญญาสูงกว่า ในขณะที่ *สังคมไทย* ของเราจะเด่นไปข้างการแข่งขันในทางโมหะ ซึ่งไม่เป็นเรื่องดีที่น่าสบายใจเลย

ที่ว่ามานี้ ไม่เฉพาะในด้านสินค้าที่เรียกกันว่าฟุ่มเฟือย แม้แต่สิ่งของเครื่องใช้หรืออุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคนพัฒนาสังคม โดยเฉพาะทางด้านการศึกษา คนไทยก็ตกอยู่ในภาวะเสียเปรียบ ที่ต้องซื้อของราคาสูงด้วยทุนของผู้มีรายได้ต่ำ เช่นเดียวกัน

ขอยกเรื่องเครื่องคอมพิวเตอร์เป็นตัวอย่าง ปัจจุบันราคาเครื่องคอมพิวเตอร์ในประเทศไทยได้ลดต่ำลงมาก นอกจากเป็นภาวะการณ์ทั่วไปในโลกแล้ว ยังเป็นเพราะการลดภาษีด้วย เมื่อ ๑๐ ปีก่อน เครื่องคอมพิวเตอร์ถูกเก็บภาษี ๓๐ กว่าเปอร์เซ็นต์ ต่อมาทางการได้ลดภาษีคอมพิวเตอร์ลง

เหลือประมาณ ๕ เปอร์เซ็นต์ เวลานี้ คนไทยทั่วไปพอจะซื้อ
หาคอมพิวเตอร์มาใช้ได้ในราคาไม่สูงนัก

อย่างไรก็ตาม ถ้าจะซื้อเครื่องที่ติดตัวไปไหนๆ ได้
สะดวก และมีประสิทธิภาพสูง ก็ยังต้องซื้อหาในราคาที่นับ
ว่าแพง เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊กยี่ห้อดี ชั้นค่อนข้างดี
มีเครื่องอ่าน CD-ROM ในตัว เครื่องหนึ่ง ราคายังไม่คิดภาษี
มูลค่าเพิ่ม เมื่อกลางปี ๒๕๓๙ ในเมืองไทยขาย ๑๐๙,๐๐๐
บาท ในอเมริกาขาย \$3,299 คิดเป็นเงินไทยประมาณ
๘๒,๕๐๐ บาท

คนอเมริกันทำงานค่าแรงอย่างต่ำวันละ ๙๕๐ บาท
(คิดจากอัตราค่าแรงอย่างต่ำ ชม.ละ \$4.75 x 8 ชม.ต่อวัน;
วันที่ ๑ ก.ย. ๒๕๔๐ นี้ อัตราค่าแรงอย่างต่ำในอเมริกา จะ
ขึ้นเป็น ชม.ละ \$5.15 คือวันละประมาณ ๑,๐๓๐ บาท) เก็บ
รายได้ไว้ ๒๐ เปอร์เซ็นต์ ใช้เวลา ๑ ปีครึ่ง (คิดวันทำงาน
เดือนละ ๒๔ วัน) ก็ซื้อคอมพิวเตอร์เครื่องนั้นได้

แต่คนไทยที่ทำงานอยู่ในต่างจังหวัด ได้ค่าแรงอย่าง
ต่ำวันละ ๑๕๐ บาท เก็บรายได้ไว้ ๒๐ เปอร์เซ็นต์ จะต้องรอ
ไปถึง ๑๒ ปีครึ่ง จึงจะซื้อคอมพิวเตอร์เครื่องเดียวกันนั้นได้
กว่าจะได้ใช้ก็จะแก่เสียแล้ว

แต่คอมพิวเตอร์ถ้าเพื่อปัญญาคงไม่เป็นปัญหาสักเท่าไร ปมปัญหาสำหรับคนไทยอยู่ที่สินค้าของใช้ฟุ่มเฟือย ที่จะบำรุงความสุข อำนวยความสะดวกสบาย และมีความหมายในเชิงอวดโก้แข่งกัน ทั้งรถยนต์ มอเตอร์ไซค์ เครื่องเสียงดี ๆ ตู้เย็น เครื่องปรับอากาศ เครื่องซักผ้า ฯลฯ ทั้งจำเป็นและไม่จำเป็น ทั้งจำเป็นแท้และจำเป็นเทียม ซึ่งมีราคาแพง และประดังเข้ามาหลาย ๆ อย่าง คนไทยไม่มีทางอื่น จึงต้องหันไปพึ่งระบบเงินผ่อน ซึ่งหมายถึงการเป็นหนี้ อย่างหนึ่ง แต่เป็นหนี้ที่พอจะมีหน้า

สำหรับหลายกรณี การผ่อนส่งเป็นเรื่องที่น่าเห็นใจ และเป็นทางออกที่ดีอย่างหนึ่งในการผ่อนเบาปัญหาการเงิน แต่จะมีโทษมากเมื่อผลิตเพลลินชะล่าใจ ทำให้ตกอยู่ในความประมาท อะไรๆ ก็ผ่อนส่ง เมื่อส่งไม่ทันก็ต้องไปกู้หนี้ยืมสินมาส่งผ่อน ทำให้ชีวิตตกอยู่ใต้ความผูกมัด ห่วงกังวล สูญสิ้นอิสรภาพความสงบใจและความรู้สึกมั่นคง ขาดสมาธิ ไม่มี ความแน่วแน่มั่นใจในการดำเนินชีวิตและทำการงาน

คนอเมริกันอยากซื้อเครื่องใช้หรืออุปกรณ์เทคโนโลยีทันสมัย คำนวณเวลาแล้ว ก็เห็นความหวังชัดเจนว่าตนทำงานในเวลาเท่านั้นเท่านั้นก็จะซื้อได้ แล้วก็ตั้งใจทำงานด้วย

ความมั่นใจ มุ่งมั่นทำงานไป โดยไม่ต้องคิดถึงเรื่องอะไรอื่น แต่คนไทย ถ้าเป็นคนมีรายได้น้อย ก็แทบมองไม่เห็นความหวังที่จะซื้อเครื่องใช้หรืออุปกรณ์นั้นได้ด้วยเงินที่ได้จากการทำงาน ทำให้ไม่มีความมั่นใจในการทำงาน ถ้าไม่เข้มแข็งจริง จิตใจก็จะฟุ้งซ่าน ไม่มีสมาธิในการปฏิบัติหน้าที่ แล้วก็มองหาทางที่จะได้เงินด้วยวิธีอื่น เช่น กู้หนี้ยืมสิน ถ้าเผลอตัว ก็อาจจะเลยออกไปทางทุจริต

แม้แต่เมื่อพอจะมีเงินมีทองขึ้นมา และแม้จะระมัดระวังในเรื่องการเงินว่าต้องให้ได้มากกว่าเสีย ก็มีกระวังแต่การใช้จ่ายด้านอื่น พอถึงเรื่องผลิตภัณฑ์ทางเทคโนโลยีที่ฟุ่มเฟือย ใจที่มัวแต่คิดตามให้ทันยุคสมัย หรือความเด่นนำทางหน้าตา ทำให้ใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่าย เสียมากกว่าได้

ความด้อย ความเสียเปรียบและความสูญเสียของคนไทยแต่ละคนนี้ ก็หมายถึงความด้อยความเสียเปรียบ และความสูญเสียของสังคมไทยและประเทศไทยด้วย นอกจากใจครุ่นคิดหารายได้พิเศษเพื่อซื้อสิ่งฟุ่มเฟือย ทำให้งานขาดประสิทธิภาพด้อยคุณภาพถ่วงความเจริญของประเทศชาติ พร้อมทั้งปัญหาสังคมที่เกิดจากการทุจริต และอาชญากรรมต่างๆ แล้ว คนพอจะมีพอจะได้เงินมา ก็นึกถึงแต่ผลิตภัณฑ์ทางเทคโนโลยี

รุ่นใหม่แปลกหูแปลกตา ที่จะเอามาเสพบริโภค ไม่มีช่องให้เอาใจใส่หรือคิดถึงสุขทุกข์ของเพื่อนร่วมชาติร่วมสังคม

เงินที่ใช้จ่ายมากมาย แทนที่จะเป็นเครื่องช่วยเกื้อหนุนหรือแก้ปัญหาของคนไทยด้วยกัน ก็ถูกทุ่มเทไปกับสินค้าเครื่องใช้ทางเทคโนโลยีที่มีราคาสูง เป็นรายได้ส่งออกไปให้แก่ต่างประเทศที่รวยกว่า

ในขณะที่ประเทศของตนด้อยโอกาสและเสียเปรียบประเทศเหล่านั้นในทางเศรษฐกิจอยู่แล้ว ยังจะต้องกู้หนี้ยืมสินจากประเทศเหล่านั้นเพื่อเอาไปซื้อสินค้าจากเขา เป็นลูกหนี้ที่เป็นลูกค้าคอยหากำไรมาเพิ่มรายได้ให้แก่เจ้าหนี้ของตนเอง ในขณะที่คนไทยจำนวนมากมีชีวิตที่หมกมุ่นอยู่ใต้กองหนี้สิน ประเทศไทยก็ถูกพันธนาการด้วยหนี้สินระหว่างชาติจำนวนมากมหาศาล ที่ประชาชนไทยจะต้องแบกภาระต่อไปยืดยาวนาน ถ้าไม่รีบกลับตัว ก็ต้องเกินกว่าชั่วอายุลูกหลาน

แต่ผลเสียที่ร้ายแรงยิ่งกว่านั้นก็คือ การที่คนไทยมัวเพลิดเพลินหลงใหลกับความฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือย จะยิ่งเสริมแรงความใฝ่เสพและความเป็นนักบริโภค ทำให้เห็นแก่ความสะดวกสบายเฉื่อยชาและยิ่งอ่อนแอเลือนไหลลงไปได้กระแสน

ของระบบผลประโยชน์ สวนทางกับการที่จะมีพลังพัฒนาตน ให้เป็นคนที่เข้มแข็ง มีประสิทธิภาพมากขึ้น

*แม้แต่ไอที คือเทคโนโลยีด้านข่าวสารข้อมูล ที่น่าจะเป็น
เจ้าบทบาทที่โดดเด่นในการพัฒนาเสริมสร้างปัญญา ก็เสียดุลให้
แก่การใช้เชิงเสรีบริโภค และธุรกิจโฆษณา มีบทบาทที่เบี่ยงเบน
ไปในทางเสริมโมหะ มากกว่าพัฒนาปัญญา*

ถ้าเป็นอย่างนี้นานไป คนไทยจะหาอะไรซึ่งจะเป็นที่
ภูมิใจและมั่นใจในตนเองและในสังคมของตนได้ยาก จะมีก็
แต่ความตื่นเต้นฟูฟ่าฮือฮากันไปตามกระแสชักพาของค่านิยมที่ฉาบฉวยเลื่อนลอย แล้วก็พาตัวเองไปเป็นเหยื่อของผู้ผลิตภายใต้วัฒนธรรมบริโภค

เพราะฉะนั้น *คนไทยจะต้องรู้ตัวตื่นขึ้นมา* อย่าปล่อยให้ตัวปล่อยใจหลงระเริงมัวกระหึ่มในความรู้สึกโก้เก๋ทันสมัย และมองไปแต่ในทางที่จะหาเสพหาบริโภค แต่จะต้องซื้อต้องใช้ต้องปฏิบัติต่อผลิตภัณฑ์ทางเทคโนโลยีอย่างรู้เท่าทัน ตั้งความรู้สึกรับผิดชอบต่อประเทศไทย ต่อสังคมและต่อเพื่อนร่วมชาติ เห็นตระหนักในผลดีผลเสีย ต่อชีวิต ต่อสังคม ต่อโลก และความเสียหายเปรียบของประเทศชาติ ที่จะเกิดขึ้นจากการใช้จ่ายเสรีบริโภคแต่ละครั้งของตน มองถึงการสูญเสีย

ผลประโยชน์ของประเทศชาติ และภาระที่สังคมจะต้องแบกรับสืบเนื่องต่อไปข้างหน้า

แม้จะต้องซื้อต้องใช้ของแพง ก็ทำด้วยปัญญาที่มีหลักคิด มองเห็นเหตุผลอย่างชัดเจน และมีจุดมุ่งหมาย พร้อมทั้งมีจิตสำนึกที่จะใช้สิ่งนั้นให้ได้ประโยชน์จากมันอย่างคุ้มค่าเกินราคาของมัน ให้ได้มากกว่าจ่าย หรือให้ได้มากกว่าที่เสียไป ทั้งแก่ชีวิตของเรา และแก่สังคม ไม่ซื้อมาเพียงเพื่อเสพบริโภคให้หมดเปลืองไป แต่ให้มันเกิดผลในทางสร้างสรรค์ ที่จะทำให้ชีวิตและสังคมของเราเขยิบก้าวดีขึ้นไปได้ให้จงได้ เช่น

ถ้าจะซื้อคอมพิวเตอร์มาใช้สักเครื่องหนึ่ง ก็ตั้งใจมั่นว่า “เราจะใช้คอมพิวเตอร์เครื่องนี้ให้ได้ประโยชน์ในทางสร้างสรรค์มากกว่าที่คนในอเมริกาใช้มัน อย่างน้อยอีกหนึ่งเท่าตัว”

ถ้าใจเข้มแข็งมีแรงสู้ที่จะทำอย่างนี้ ก็เห็นทางสู้เขาได้ในระบบแข่งขัน และมั่นใจได้ว่าชีวิต สังคม และประเทศชาติของเรา จะฟื้นตัวขึ้นมาได้ในเวลาไม่นานเลย

ทั้งหมดนี้จะสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อคนไทยตื่นตัวขึ้นมาด้วยความตื่นทางปัญญา มีจิตใจที่เข้มแข็ง และมีความปรารถนาดีใฝ่สร้างสรรค์ชีวิตและสังคมของตนอย่างแท้จริง ซึ่งจะสำเร็จได้ด้วยการพัฒนาคน ที่ชาวไทยทุกคนตั้งใจ

พัฒนาตนเองขึ้นไปโดยไม่ประมาณ ถ้าคนไทยรุ่นผู้ใหญ่ไปไม่ไหว หหมดหวังแล้ว ก็ต้องเริ่มกันจริงๆ ที่อนุชนคนรุ่นต่อไป โดยมุ่งมั่นเน้นหนักในการศึกษาที่ถูกต้อง

การศึกษาแท้เริ่มที่บ้าน โดยพ่อแม่เป็นครูอาจารย์คนแรก ดังที่พระสอนว่า มารดาบิดาเป็นบูรพาจารย์ คือครูต้นหรืออาจารย์คนแรก ถ้าจะนำเด็กเข้าสู่การพัฒนาที่ถูกทาง เพื่อให้ได้ผลในการเสริมสร้างความใฝ่รู้-ใฝ่สิ่งยาก ความใฝ่ศึกษา-ใฝ่สร้างสรรค์ ความเป็นนักผลิต-นักสร้างสรรค์ และพร้อมกันนั้น ก็จะได้ผ่อนคลายอิทธิพลของค่านิยมใฝ่เสพ วัฒนธรรมบริโภค ความอ่อนแอเห็นแก่สะดวกสบาย และวิถีชีวิตที่เปิดกว้างสู่ทางแห่งการเสพยาบ้า พ่อแม่ทุกบ้านนั่นเองจะต้องเริ่มต้น และสำหรับคนไทย จุดเริ่มอยู่ที่นี้

จงถามเด็กไทยให้น้อยลงว่า “อยากได้อะไร?”

แต่จงถามเด็กไทยให้มากขึ้นว่า “อยากทำอะไร?”

จาก “อยากทำอะไร?” ก็ก้าวต่อไปว่า “อยากรู้ว่าจะทำอย่างไร” และ “จะต้องรู้อะไร?” แล้วพ่อแม่ก็คอยหนุนและให้เพื่อสนองความใฝ่รู้และใฝ่สร้างสรรค์นี้ โดยช่วยโยงการรู้และการสร้างสรรค์นั้นไปเชื่อมต่อกับบุคคลให้ได้ต่อไป

เอาละ ขอบุญถึงเรื่องคนไทยกับเทคโนโลยีไว้เท่านี้ก่อน ถ้าเราพัฒนาคนไทยในการสัมพันธ์และปฏิบัติต่อเทคโนโลยีได้ถูกต้อง เราจะได้*ความรู้-สู่สิ่งยาก* หรือ *ไปศึกษา-ไปสร้างสรรค์* เป็นอย่างน้อย ซึ่งแม้แต่ยังไม่ได้คุณสมบัติอย่างอื่นมาอีก เพียงแค่นี้ก็พอที่จะพัฒนาสังคมไทยไปสู่ความมีชัยในระบบแข่งขันของโลก และพร้อมที่จะเดินหน้าพ้นเหนือการแข่งขันไปสู่การช่วยแก้ปัญหาของโลก และเป็นส่วนร่วมอย่างสำคัญในการนำโลกไปสู่สันติสุข

หมายเหตุ: ราคาสินค้าผลิตภัณฑ์เทคโนโลยีในเมืองไทย ที่เทียบไว้ในข้อเขียนนี้ เป็นราคาก่อนเกิดวิกฤติทางเศรษฐกิจ ในเดือนกรกฎาคม ๒๕๔๐ ยังไม่ได้ปรับตัวเลขตามราคาในปัจจุบัน ซึ่งจะแพงขึ้นอีกเป็นอันมาก

ต้นเกิดชาวไทย

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต)

ตื่นเถิดชาวไทย

© พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต)

ISBN 974-8338-49-5

พิมพ์รวมเล่มครั้งแรก - กรกฎาคม ๒๕๕๑ ๒,๐๐๐ เล่ม

- โครงการพัฒนาตน มหาวิทยาลัยมหิดล

พิมพ์รวมเล่มครั้งที่ ๔ - สิงหาคม ๒๕๕๙ ๔,๐๐๐ เล่ม

- พระนวกะ ๑๒ รูป รุ่นอยู่จำพรรษา ๒๕๕๙ พิมพ์เป็นธรรมทาน

- หุ้พิมพ์หนังสือวัดญาณเวศกวัน

ออกแบบปก พระชัยยศ พุทธิวิโร

พิมพ์ที่ บริษัท พิมพ์สวย จำกัด

๕/๕ ถ.เทศบาลรังสฤษฏ์เหนือ แขวงลาดยาว

เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

โทร. ๐ ๒๕๕๓-๕๖๐๐ โทรสาร ๐ ๒๕๕๓-๕๖๐๖

